

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Pedagogiky a psychologie

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Pedagogika volného času

**POROVNÁNÍ ORGANIZACE DĚTSKÝCH
TÁBORŮ POŘÁDANÝCH CESTOVNÍ
KANCELÁŘÍ A DĚTSKÝM ODDÍLEM
COMPARISON ORGANISATION OF
CHILDREN SUMMER CAMP REALIZED WITH
TRAVEL AGENCY AND CHILDREN CLUB**

Bakalářská práce: 10-FP-KPP-040

Autor:

Jana ŠVANDOVÁ

Podpis:

.....

Vedoucí práce: PhDr. Jan Činčera, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
89	0	1	1	17	5+1 CD

V Liberci dne: 23.6.2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra pedagogiky a psychologie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Jana Švandová

adresa: Tusarova 17, Praha 7, 170 00

studijní obor (kombinace): Pedagogika volného času

Název BP: **Porovnání organizace dětských táborů pořádaných cestovní kanceláří a dětským oddílem**

Název BP v angličtině: **Comparison organisation of children summer camp realized with travel agency and children club**

Vedoucí práce: PhDr. Jan Činčera, Ph.D.

Konzultant:

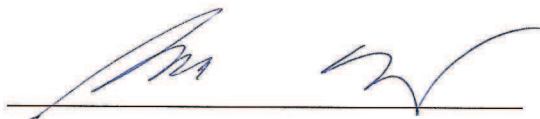
Termín odevzdání: květen 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 7.4.2010

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): ŠVANDOVÁ JANA

Datum: 2.5.2011

Podpis: Švandová Jana

Název BP: POROVNÁNÍ ORGANIZACE DĚTSKÝCH TÁBORŮ POŘÁDANÝCH
CESTOVNÍ KANCELÁŘÍ A DĚTSKÝM ODDÍLEM

Vedoucí práce: PhDr. Jan Činčera, Ph.D.

Cíl: Formou případových studií analyzovat podobnosti a rozdíly mezi dětskými
tábory organizovanými cestovní kanceláří a dětským oddílem.

Požadavky: V rámci případové studie porovnat dětský tábor cestovní kanceláře a dětského
oddílu.
Analyzovat podobnosti a rozdíly ve všech částech logického modelu
programů na úrovni vstupů, realizace a výstupů.

Metody: Srovnání případových studií

Literatura: BURDA, Jan - ŠLOSAROVÁ, Vladimíra. Tábory a další zotavovací akce.
Aktualiz. vyd. Praha : NIDM, 2008. 144 s. ISBN 978-80-86784-59-5 (brož.).
MARŠÁLKOVÁ, J - VÁLEK, Z. Vademecum k letním táborům. Praha :
Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 1998. [31] s., [14] l. příl. ISBN 80-86033-
29-5.
ZAPLETAL, Miloš. Jak vést letní tábor. 1. vyd. Praha : MF, 1969. 264 s. Jak
; 34.
Pionýrské tábory : Abeceda výchovných pracovníků. 1. vyd. [Sv.] 9,
Kartotéka her. Praha : Práce, 1990. [238] s. Příručky PrácePříruční knihovna
ROH. ISBN 80-208-0468-4 (Brož.).
POLOMIS, Karel. Pionýrské tábory ROH : Abeceda výchovných pracovníků.
1. vyd. Praha : Práce, 1979. 172 s. Příručky Práce.
KELLOGG, Will Keith. Logic Model Development Guide [online]. [s.l.] :
[s.n.], 2004, 2004 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW:
<<http://www.wkkf.org/>>.

Čestné prohlášení

Název práce: Porovnání organizace dětských táborů pořádaných cestovní kanceláří a dětským oddílem

Jméno a příjmení autora: Jana Švandová

Osobní číslo: P08000403

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 23.6.2011

Jana Švandová

Poděkování

Děkuji PhDr. Janu Činčerovi Ph.D., za pomoc a odborné vedení při psaní mé bakalářské práce.

Děkuji své rodině a svému příteli za podporu při studiu.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o organizování letních dětských táborů. Cílem práce je zjistit podobnosti a rozdíly v organizování dětských táborů cestovními kancelářemi a dětským oddílem.

Teoretická část práce se zaměřuje na organizační strukturu a přípravu táborů obecně. Praktická část se zabývá srovnáním tří konkrétních táborů. Srovnání je provedeno v kategoriích: zázemí, personál, propagace, komunikace a program.

Klíčová slova

Dětský letní tábor, příprava tábora, vedoucí, hlavní vedoucí, program, propagace

Annotation

Bachelor thesis deals with organizing children's summer camps. The aim is to find similarities and differences in children's camps, organizing travel agencies and children's section.

The theoretical part of this work focuses on the organizational structure and preparing camps in general. The practical part deals with comparison of three specific camps. The comparison is made in the following categories: facilities, personal, publicity, and communications program.

Keywords

Children summer camp, preparation of camp, leaders, main leader, program, promotion

Obsah

Úvod	10
1 Historie	11
2 Charakteristika tábora.....	13
3 Dělení táborů.....	14
4 Táboroví pracovníci.....	15
4.1 Provozovatel.....	15
4.2 Hlavní vedoucí.....	17
4.3 Oddílový vedoucí	18
4.4 Praktikant	19
4.5 Zdravotník	20
4.6 Hospodář	20
4.7 Kuchař.....	21
5 Bezpečnost při práci s dětmi	23
5.1 Bezpečnost v místnosti a uzavřených prostorech.....	24
5.2 Bezpečnost při akcích ve městě.....	24
5.3 Bezpečnost při hrách a nočních akcích.....	25
5.4 Bezpečnost u ohně a požární ochrana.....	25
5.5 Bezpečnost při bouřce.....	26
5.6 Bezpečnost při práci s náradím.....	26
5.7 Bezpečnost při střelbě	27
5.8 Bezpečnost při koupání.....	28
6 Právní předpisy.....	30
7 Táborová dokumentace.....	33
7.1 Organizační dokumentace	33
7.2 Provozní dokumentace.....	33

7.3 Zdravotní dokumentace.....	34
7.4 Hospodářská dokumentace.....	34
8 Plánování a příprava tábora	35
8.1 Dlouhodobá příprava	35
8.2 Střednědobá příprava	36
8.3 Krátkodobá příprava	37
8.4 Termíny příprav	38
9 Tvorba CTH a programu.....	40
9.1 Celotáborová hra (CTH)	41
10 Cíle výzkumu	44
11 Metody výzkumu.....	45
12 Výzkumný vzorek	48
12.1 Syka Agency.....	48
12.2 CK Topinka	49
12.3 Pecka	49
13 Prezentace výsledků	51
13.1 Případová studie	51
13.1.1 Zázemí	51
13.1.2 Personál	56
13.1.3 Nabídka, propagace, komunikace	58
13.2 Logický model programu	60
13.2.1 Summertime.....	62
13.2.2 CK Topinka	64
13.2.3 Pecka	66
13.2.4 Shrnutí.....	67
14 Závěr	70

15 Seznam použitých zdrojů.....	71
16 Seznam příloh.....	73
Příloha 1	74
Příloha 2.....	77
Příloha 3	80
Příloha 4.....	84
Příloha 5	87

Úvod

Snad každý kluk a každé děvče přijíždí do tábora s představou, že tam zažije něco neobyčejného, nějaké krásné, vzrušující příhody. Kdybyste chtěli, aby vám přesně pověděli, jaké, asi by neuměli odpovědět, nebo by vám popsali banální dobrodružství, vyčtené z knížek a odkoukané v biografu. Nejspíš by vyprávěli o povodni, která se z nenadání přivalí na tábor. Nebo o pátrání po nebezpečných zločincích. V domácích knihovničkách se za půlstoletí nashromáždila pěkná řádka knih, vyprávějících „příhody z letního tábora.“¹

Slova Miloše Zapletala vystihují pravou podstatu dětských táborů a snad každý z nás zažil někdy letní dětský tábor, ať už jako dítě, praktikant, vedoucí, rodič nebo organizátor. Letní tábor má své výhody a nevýhody pro každého, kdo na tábor jede. Pro dítě je to zážitek na celý život, pro vedoucí a praktikanty zkušenost, pro rodiče doba odloučení a pro organizátory je to především obrovská dřina. Každému z účastníků přináší něco jiného a na každého má jiný vliv. Zároveň určitým způsobem formuje osobnost všech aktérů. V dnešní době existuje velké množství klubů, oddílů a organizací, které dětské tábory pořádají. Podle pořádající organizace se tak liší přístup lidí, délka trvání, materiální zajištění i programová náplň. Existuje množství knih a prací o přípravě tábora a jeho náplni, ale minimum prací, které by se věnovaly srovnání pořádajících organizací. Táborů a zotavovacích akcí pro děti a mládež se pořádá každý rok víc a víc a srovnat je všechny je téměř nemožné, v organizování těchto akcí lze však sledovat určité rozdíly. Rozdíly v organizování a zabezpečení akce můžeme pozorovat především v souvislosti s osobou pořadatele. V současnosti se dětskými tábory nezabývají jen dětské oddíly a domy dětí a mládeže. Na dětskou rekreaci se specializují i některé cestovní kanceláře. A právě srovnání organizování dětských táborů pořádaných cestovními kancelářemi a dětskými oddíly se věnuje moje bakalářská práce.

¹ Citace: ZAPLETAL, Miloš. *Jak vést letní tábor*. 1.vyd. Praha : Mír n.p., 1969. 272 s. ISBN 23-114-69. Str.5

1 Historie

Dětské tábory jsou celosvětovým fenoménem. Jejich historie je velmi dlouhá. První dětské tábory se objevily pravděpodobně v USA již v průběhu 19. století. Jedním z průkopníků táboření v přírodě byl William Frederick Gunn, který se svou ženou Abigail založil dělostřeleckou školu. Roku 1861 vzal skupinu dětí na dva týdny na tábor na pobřeží Long Island Sound. V tomto originálním táboře si děti vyzkoušely turistiku, vodní sporty, plachtění a rybaření.²

Asi neznámějšími osobnostmi spojovanými s dětskými tábory jsou E. T. Seton³ a R. Baden-Powell.⁴ První tábor Woodcraft Indians E. T. Setona se konal v USA roku 1902. Program táborů se nesl v duchu ideálu lesní moudrosti a života v přírodě. Inspiraci čerpal u amerických Indiánů. O pět let později v roce 1907 se ve Velké Británii na ostrově Brownsea konal první skautský tábor. Podnikl ho s dvaceti chlapci sir Robert Baden-Powell, který je považován za zakladatele skautingu.⁵

Vznik a rozvoj skautingu ovlivnil i vývoj táboření a pobytů v přírodě u nás. Nejvýznamnější postavou českého skautingu je A. B. Svojsík,⁶ jehož zásluhou a pod jeho vedením se konal roku 1912 první tábor českých junáků. Tábor se nacházel ve Vorlovských lesích u Lipnice.⁷

Nemalou úlohu v dějinách dětských táborů mají i pionýrská hnutí. Zásadním způsobem ovlivnila podobu dnešních táborů. Pionýrské tábory byly zakládány

² MALINOWSKI, Jon; THURBER, Christopher. *Summer Camp Handbook: 16.1 A History of Summer Camp* [online]. c2009 [cit. 2011-06-19]. Summer Camp Handbook. Dostupné z WWW: <<http://www.summertimehandbook.com/161-a-history-of-summer-camp.html>>.

³ E. T. Seton (1860-1946) – zakladatel hnutí Woodcraft (Liga lesní moudrosti)

⁴ R. Baden-Powell (1857-1941) – inspirován Woodcraftem a prací E.T. Setona

⁵ *Světový skauting* [online]. 2003 [cit. 2011-06-19]. Skaut.ogr. Dostupné z WWW: <<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>>.

⁶ Antonín Benjamin Svojsík (1876-1938) – zakladatel českého skautingu

⁷ PLUHÁČKOVÁ, Hana. *Praktický průvodce pro vedoucí táborů a zotavovacích akcí: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2008. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Gulová

po celém území Sovětského svazu a ve všech státech bývalého socialistického bloku. Na pořádání československých pionýrských táborů se podílelo i ROH.⁸ Nejznámějším a nejdéle fungujícím táborem byl tábor Artěk, založený roku 1925. Artěku se zúčastnilo mnoho dětí z různých zemí světa, jedná se o mezinárodní tábor.⁹ Artěk se nachází na poloostrově Krym a v roce 2005 oslavil výročí 80 let od založení. V roce 2010 byl tento významný tábor uzavřen.¹⁰

Dětské tábory jsou stále populárnější, jak v ČR, tak i v zahraničí. Děti na nich každý rok stráví celkově tři i více týdnů. Ceny táborů se liší podle pořádající organizace v rozmezí 2000 – 5000 Kč za týden. Tábory v zahraničí pak vyjdou na 8000 Kč a více.¹¹ V současnosti najdeme po celém světě velké množství táborů, které mají velmi široké zaměření i tábory zcela specializované na rozvoj určitých dovedností (od přežití v přírodě pod stanem až po plně zabezpečené luxusní zázemí v podobě hotelů nebo apartmánů u moře). Každoročně je v České Republice možné vybrat si z více než tisíce nejrozumnějších táborů a jejich počet rok od roku stoupá.¹² Záleží především na pořádající organizaci, jejím uspořádání a jejích možnostech, jak bude tábor vypadat, jakou bude mít výchovně-vzdělávací koncepci a vliv na vývoj dítěte.

⁸ ROH – zkratka pro název Revoluční odborové hnutí

⁹ Dětský tábor. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 8.3.2011, last modified on 2.5.2011 [cit. 2011-06-19]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Btsk%C3%BD_t%C3%A1bor>.

¹⁰ Artek camp. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 26.12.2004, last modified on 8.6.2011 [cit. 2011-06-19]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Artek_%28camp%29>.

¹¹ MÁČALOVÁ, Pavlína. *byznys.ihned.cz* [online]. 11.7.2009, 11.7.2009 [cit. 2011-06-19]. Kam jezdí české děti na prázdniny? Vedou tábory, jsou nejlevnější v Evropě. Dostupné z WWW: <[http://byznys.ihned.cz/?p=021100_d&article\[id\]=37732640](http://byznys.ihned.cz/?p=021100_d&article[id]=37732640)>.

¹² ZEMAN, Lukáš. *Borovice.cz* [online]. c2006-2011 [cit. 2011-06-19]. Dětské tábory, ubytování, školy v přírodě, cestování skupin. Dostupné z WWW: <<http://www.borovice.cz/>>.

2 Charakteristika tábora

Slovo tábor běžně používáme. Je nedílnou součástí našeho slovníku. Na následujících řádcích je uvedena charakteristika táborů tak, jak ji uveřejnil ve své knize Petr Nejedlý:¹³

„Tábor je dnes již ustáleným pojmem, který se postupem času stal zcela běžným v našem slovníku. Známe ho v různé podobě – jako prázdninový dětský, výcvikový, výukový – vždy však představuje soubor aktivních činností dětí v přírodním prostředí, zásadně konaných o školních prázdninách. Tábor umožňuje dětem žít soustavněji kolektivně v prostředí, v němž mohou uplatnit své zájmy a realizovat veškeré rozmanité činnosti. Charakteristickým rysem je úzké sepětí s přírodou, volný pohyb, uvolnění od povinností a prožívání potřebné romantiky. Zejména změna prostředí zasahuje do každodenního života dětí a dává jedinečnou příležitost k socializaci osobnosti. Děti jsou výrazně vedeny k získávání pozitivních povahových rysů, znalostí, schopností a dovedností, které mohou prakticky uplatňovat. Vytvářejí se tak předpoklady pro získávání vlastností potřebných pro život ve společnosti.“

¹³ Citace: NEJEDLÝ, Petr. *Připravujeme tábor*. 1.vyd. Praha: Práce, 1992. 120 s. ISBN 80-208-0085-9. Str. 10

3 Dělení táborů

Dělit tábory lze do několika skupin podle různých faktorů. Na následujících řádcích je uvedeno dělení podle J. Maršákové a Z. Války.¹⁴

Tábory dělíme podle zaměření na:

- všeobecné - zaměřené na různorodé činnosti, hry a aktivity,
- odborné - orientované na jednu výraznější činnost (jazyk, sport, příroda, astronomie...).

Dále rozlišujeme čtyři druhy táborů podle místa konání:

- stálé – konají se ve stálých tábořištích (zděné, chatové, stanové základny), celý pobyt se nachází na jednom místě,
- putovní – v průběhu pobytu se vystřídá několik tábořišť, většinou pěší, vodní či cykloturistické tábory,
- příměstské – specifická forma tábora bez noclehu,
- hvězdicové – tábor, kde účastníci absolvují několikadenní výlety do okolí základny.

Poslední dělení třídí tábory podle typu:

- běžné – účastníky jsou děti a mládež z „běžné“ populace,
- integrované – tábory i pro děti z rizikových skupin, dětských domovů, zdravotně postižené, kdy alespoň 20% účastníků je z takto postižené populace,
- ozdravné – tábory určené pouze pro zdravotně postižené děti.

Tábory také často dělíme podle délky trvání - týdenní, čtrnáctidenní, třítýdenní...

¹⁴ MARŠÁLKOVÁ, J - VÁLEK, Z. Vademecum k letním táborům. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 1998. 31 s., 1. příl. ISBN 80-86033-29-5.

4 Táboroví pracovníci

Táboroví pracovníci jsou pro správné fungování tábora potřební. A koho je na táboře nutné mít a jaké jsou povinnosti těchto osob? To jsou otázky, na které najdeme odpovědi v následující kapitole.

4.1 Provozovatel

Provozovatel je nejdůležitější osobou tábor. Má spolu s hlavním vedoucím rozhodující slovo. Provozovatel bývá velmi často i pořadatel a hlavní vedoucí tábora. Ovšem ne vždy je to pravidlem. Provozovatelem (pořadatelem) je organizace nebo fyzická osoba pořádající tábor nebo zotavovací akci, která posuzuje splnění všech podmínek pro pořádání takovéto akce. Náplní jeho práce je zabezpečit co nejlepší chod zázemí. S tím souvisí také získávání hlavního vedoucího, oddílových vedoucích nebo praktikantů a zdravotníků. Musí zajistit dodržování všech předpisů a vyhlášek nutných pro pořádání dětských letních táborů.¹⁵ Dále také dohlíží na plnění následujících bodů:

- zajištění hygienicky nezávadného stavu zařízení pro zotavovací akci dle zákona č. 471/2005 Sb. o ochraně veřejného zdraví
- seznámení pořádající osoby s: provozním řádem budovy nebo tábořiště, evakuačním plánem, požární a poplachovou směrnicí a vyvěšení je na viditelném místě
- zásobování pitnou vodou v dostatečném množství a v případě vlastní studny zajistit rozbory vody, které nejsou starší než 3 měsíce
- správné nakládání s odpady, zbytky z kuchyně a splašky

Je-li provozovatel zároveň pořadatelem nebo hlavním vedoucím zajišťuje také všechny náležitosti s těmito funkcemi spojené. Funkci hlavního vedoucího popisuje

¹⁵Nejdůležitější zákony a vyhlášky: Zákon č. 471/2005 Sb., úplné znění zákona 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 320/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2005 Sb., vyhláška č. 602/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby

další kapitola. Nyní se budeme věnovat povinnostem, které má pořadatel. Pořadatel zajišťuje:

- proškolení všech táborových pracovníků a uzavírá s nimi smlouvy,
- ohlášení tábora nebo zotavovací akce příslušným úřadům, hasičům a policii,¹⁶
- přítomnost zdravotníka v areálu 24 hodin denně a dostupnost praktického lékaře, který poskytne zdravotní péči v místě konání tábora (vyjma putovních táborů),
- archivaci provozní dokumentace tábořiště a zařízení, a po dobu 6 měsíců od ukončení tábora také zdravotnický deník, seznam účastníků, písemné prohlášení zákonného zástupce a výpis z posudků o zdravotní způsobilosti dítěte a fyzických osob činných na táboře, písemný záznam proškolení těchto osob,
- kontroluje lékařské potvrzení o preventivní prohlídce tělesné a duševní způsobilosti vykonávat práci na dětském táboře, bez tohoto potvrzení nelze vykonávat žádnou činnost v rámci tábora,¹⁷
- splnění podmínek kladených na prostor a hygienické zabezpečení dle vyhlášky č. 320/2010.¹⁸

V neposlední řadě také zajišťuje materiální vybavení a běžné provozní úkony spojené s údržbou areálu nebo tábořiště. Pokud se tábor koná v rekreačním středisku, zastupuje částečně roli provozovatele pověřený správce areálu.

¹⁶ Pokud vše již nenahlásil provozovatel. Součástí oznámení je: termín a místo konání, počet zúčastněných dětí, způsob zajištění stravování a zásobování pitnou vodou.

¹⁷ Potvrzení se nevyžaduje u pedagogických a zdravotnických pracovníků

¹⁸ Vyhláškou č. 320/2010 se mění vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.

4.2 Hlavní vedoucí

Hlavní vedoucí je osoba pro tábor velmi důležitá. Nejen, že má zodpovědnost úplně za vše, co se v táboře děje, ale musí být také připraven plnit všechny požadavky provozovatele nebo pořadatele (není-li jím on sám). Zodpovídá za dodržování hygienických a bezpečnostních předpisů a práci všech lidí. Stará se také o programové zajištění a materiální zabezpečení tábora. Velmi důležité je, aby znal všechny právní předpisy související s táborem. V každém případě je nutné být starší 18 let a mít zkušenosti s prací s dětmi a mládeží. Zároveň je vhodné mít zkušenosti jako oddílový vedoucí. Proto je lepší, když je hlavní vedoucí ve věku 21 let nebo starší. V každém případě musí absolvovat školení pro hlavní vedoucí akreditované MŠMT. Po úspěšném splnění všech podmínek získává „osvědčení hlavního vedoucího.“ Toto osvědčení ukazuje i schopnosti a zkušenosti vedoucího, což může být důležitým ukazatelem pro rodiče. Díky osvědčení vědí, že své dítě svěřili do rukou kvalifikovaného personálu.

Hlavní vedoucí udělá zpravidla nejvíc práce před vlastním zahájením tábora. „Svůj“ tábor připravuje již od ledna popř. od konce tábora loňského. V jeho průběhu již pak většinu aktivit jen opravuje a upravuje ke spokojenosti všech účastníků, kontroluje průběh a přípravu aktivit a CTH. Největší odpovědnost má za svěřené děti.

Úkolem hlavního vedoucího je nejen vytvořit kostru a jednotlivé etapy CTH, musí také sehnat vedoucí a zdravotníky (pokud se nejedná o tábor oddílu působícího celoročně, v tom případě jsou vedoucí daní průběžnou prací v oddílech). Hlavní vedoucí komunikuje s rodiči, podává jim, v případě potřeby, nezbytné informace o dětech a řeší s nimi problémy, vyskytnou-li se nějaké. V průběhu tábora také kontroluje práci zdravotníka, hospodáře, kuchaře a podílí se na úpravách jídelničky. Po dobu tábora je povinen uchovávat všechny potřebné dokumenty.¹⁹

Je nutné také připomenout, že hlavní vedoucí zodpovídá za výchovný proces v průběhu celé akce, je připraven být rádcem a poradcem dětí i vedoucích v situacích, kdy sami nemohou najít řešení.

¹⁹ Potvrzení o zdravotní způsobilosti pracovníků, kopie oznámení o konání tábora, kontakty na rodiče, rozbor vody a další potřebná povolení k provozu tábora

4.3 Oddílový vedoucí

Oddílový vedoucí jsou lidé z řad vysokoškoláků a pracujících lidí. Motivace oddílových vedoucích jet na dětský tábor je různorodá. Pro některé je to snadný výdělek pro jiné poslání. Většina vedoucích jezdí na tábory pro svůj dobrý pocit. Finanční ohodnocení bere jako bonus za dobře odvedenou práci.

„Opravdový vedoucí dobře ví, že tábor pro něho bude znamenat práci a zase práci. A velkou odpovědnost. Před zákonem odpovědnost za zdraví a bezpečnost svých svěřenců, před vlastním svědomím odpovědnost za jejich výchovu. Co tedy může mít z tábora vedoucí, který na sebe bere dobrovolný závazek poctivě vést a vychovávat? Není toho málo, i když jsou to všechno hodnoty nehmotné. Ale copak člověku přinášejí radost a štěstí jenom peníze a věci? Kolik lidí trpí pocitem prázdnoty a nudy, přestože mají krásný byt v novém domě, nejdražší auto, poslední typ televizoru! Tohle v táboře s dětmi nikdy nepoznáme. Tam máme pocit, že žijeme plněji než dřív. Jako kdyby tu náš život dostával nový hlubší smysl.“²⁰

Slova Miloše Zapletala vystihují motivaci většiny oddílových vedoucích. V dnešní době ovšem jezdí na tábor i vedoucí, kteří si chtějí jen vydělat a „zabít“ volný čas. Na práci oddílového vedoucího totiž není potřeba žádný kurz. Stačí mít potvrzení od lékaře o práceschopnosti s dětmi.²¹ Příímým nadřízeným oddílového vedoucího je hlavní vedoucí. Oddílový vedoucí se stará o přidělený oddíl dětí po celou dobu pobytu, zodpovídá za bezpečnost, programovou i výchovnou část po celou dobu tábora a to 24 hodin denně. Pokud je v oddíle větší množství dětí nebo mají děti nízký věk, využívá se pomoc praktikanta nebo jsou k oddílu přiděleni dva vedoucí.

Oddílový vedoucí je povinen se před začátkem tábora seznámit s kolektivem vedoucích a pracovníků tábora, rámcovým plánem CTH, táborovým řádem a režimem dne. Je také potřeba, aby znal zvyky, tradice a rituály tábora, které bude později děti učit. Před zahájením tábora si musí prostudovat charakteristiku dětí,

²⁰ Citace: ZAPLETAL, Miloš. *Jak vést letní tábor*. 1.vyd. Praha : Mír n.p., 1969. 272 s. ISBN 23-114-69. Str. 12

²¹ Potvrzení není vyžadováno od pedagogických a zdravotnických pracovníků, kteří se věnují svému oboru.

kteřé bude mít na starosti.²² Zajímá se především o zdravotní stav a další informace, které je možné získat z přihlášek. Měl by si také v souladu s plánem CTH připravit zásobník her pro suchou i mokrou variantu programu.²³ Na začátku tábora seznámí děti s pravidly a fungováním tábora, jejich právy a povinnostmi. Je nutné, aby hned z kraje tábora, dovolí-li to počasí, prověřil plavecké schopnosti dětí. V průběhu celého tábora organizuje oddílový vedoucí činnost v oddíle v souladu s režimem dne, táborovým řádem a pokyny hlavního či programového vedoucího.²⁴ V případě potřeby se řídí i pokyny zdravotníka nebo dalších pracovníků tábora.

Oddílový vedoucí nesmí zapomenout na věkové a individuální zvláštnosti dětí a jejich maximální zatížení zohledňovat při přípravě her a soutěží, nesmí také zapomenout na odpočinek. Velmi důležité je nikdy nenechat děti bez dohledu a bez souhlasu hlavního vedoucího je nesvěřuje jinému vedoucímu. Oddílový vedoucí by měl vždy oznámit hlavnímu vedoucímu, kde se s dětmi nachází nebo kam s nimi jde.

4.4 Praktikant

Praktikant, nazývaný též instruktor nebo rádce, je pomocníkem oddílového vedoucího. Je mu zpravidla 15-18 let. Praktikant nemůže dělat práci oddílového vedoucího, protože nemá ještě plnou právní odpovědnost. Nejčastěji se praktikanti vybírají z odrostlých táborových dětí. (Jako praktikant může být označen i druhý vedoucí oddílu starší 18 let, ten je ovšem častěji označován jako instruktor. V takovém případě mají právní odpovědnost oba vedoucí a záleží na vzájemné dohodě, kdo bude vedoucí a kdo instruktor.) Podílí se na přípravě CTH a etapových her, pomáhá s organizováním programu (vždy je nutné přihlédnout k jeho dosavadním zkušenostem a schopnostem). Musí dodržovat pokyny hlavního vedoucího a oddílového vedoucího, k němuž je přidělen. Pomáhá při přepravě do tábora. Je dobré zmínit se o tom, co praktikant nesmí: vést oddíl samostatně

²² Dobrým zdrojem informací je datum narození dítěte.

²³ Suchá varianta her se používá v případě slunečného počasí. Mokrý varianta, když prší

²⁴ Na táborech pro velký počet dětí bývá zařazena funkce programového vedoucího. Ten se stará o správný průběh CTH a dalších dílčích her.

bez oddílového vedoucího, chodit s ním sám na výlety, chodit se s dětmi bez dohledu vedoucího koupat nebo mít sám službu dne. Dobrý praktikant je pro vedoucí a tábor velmi cennou pomocí.

4.5 Zdravotník

Zdravotník musí být přítomný na každém táboře. Může jím být lékař, osoba, která má úplné střední odborné vzdělání v oborech všeobecná sestra, dětská sestra nebo porodní asistentka či absolvent kurzu první pomoci pro zdravotníky zotavovacích akcí pořádaném Českým červeným křížem nebo jinou (akreditovanou) organizací. Jeden zdravotník má na starosti maximálně 80 dětí. Zdravotníka zotavovacích akcí na táborech dělá osoba starší 18 let. K hlavním povinnostem zdravotníka patří především ošetřování poranění dětí a starost o nemocné na izolaci. V případě, že se vyskytne infekční onemocnění, informuje o této skutečnosti příslušného hygienika. Po příjezdu na tábor provádí vstupní prohlídku, přebírá posudky o zdravotní způsobilosti dětí a seznámí s nimi hlavní i oddílové vedoucí. Dohlíží také na pravidelné podávání potřebných léků dětem podle výpisu ze zdravotní karty.

V průběhu tábora se podílí také na sestavování jídelníčku a tvorbě programu, kontroluje dodržování hygienických požadavků,²⁵ denní úklid dětí a jejich osobní hygienu. Vede zdravotnický deník, který po ukončení tábora uzavře a předá provozovateli,²⁶ a dohlíží spolu s vedoucími na děti při rekreačním koupání. Pokud není zdravotník zaměstnán péčí o nemocné na izolaci, účastní se denního programu a absolvuje výlety. Při odjezdu z tábora zajišťuje předání zdravotních karet a karet pojištěnců rodičům svěřených dětí.

4.6 Hospodář

Hospodář je nedílnou součástí tábora. Bez něj by se jen těžko dalo zabezpečit zázemí tábora. Funkci hospodáře může zastávat i hlavní vedoucí. Musí mít platný zdravotní průkaz a být starší 18 let. Má organizační schopnosti, základy vedení administrativy a jednoduchého účetnictví. Spolu s hlavním vedoucím má právo

²⁵ Zákon č. 258/2000 Sb.

²⁶ Provozovatel deník archivuje ještě 6 měsíců od ukončení akce

disponovat s prostředky určenými pro provoz tábora (jak materiálními tak finančními). Hospodář je zodpovědný za chod zázemí. Má na starosti mnoho věcí:

- zodpovídá za dodržování rozpočtu tábora a stravovacích norem schválených provozovatelem,
- před začátkem tábora ověřuje a upřesňuje zajištění dodávek zboží,
- přebírá od provozovatele tiskopisy, výkazy, peněžní deníky a další potřeby pro provoz tábora. Zároveň přebírá přiměřenou peněžní zálohu v hotovosti,
- řídí práci provozních pracovníků (kuchaři, pomocníci v kuchyni, pomocníci na úklid, řidiči jsou-li tyto funkce samostatné) a školí personál kuchyně v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví,
- přejímá a uskládá objednávky zboží a potravin, pečuje o chod kuchyně a dbá na dodržování pravidel bezpečnosti práce a hygieny,
- pomáhá při sestavování jídelníčku a vyvěšuje ho,
- vede účetnictví tábora a po ukončení turnusu zajišťuje podklady pro vyrovnaní neuzavřených pohledávek,
- zpracovává podklady k výplatám odměn všech pracovníků tábora.

Po ukončení celého tábora zpracovává závěrečné zprávy o ekonomickém hospodaření tábora a předkládá návrhy na zlepšení nebo úpravu provozního zařízení a materiálu. Hospodář nesmí zapomenout nechat všechny doklady ověřit a podepsat hlavnímu vedoucímu tábora.

4.7 Kuchař

Stejně jako hospodář je i kuchař nedílnou součástí tábora nebo zotavovací akce. Kuchař je podřízen hospodáři a hlavnímu vedoucímu. Musí znát hygienické předpisy ohledně přípravy stravy ve společném stravování a mít platný zdravotní průkaz. Měl by znát normy a předpisy pro přípravu stravy pro děti a mládež a splňuje předpoklady pro výkon činností epidemiologicky závažných.²⁷ Stará se o správné technologické zpracování potravin, konečnou úpravu a podávání stravy účastníkům

²⁷ Vyhláška MZ č.137/2004 kterou mění vyhláška č. 602/2006 Sb.

tábora nebo zotavovací akce. Podílí se také na sestavování jídelníčku a odpovídá za příruční sklad potravin. Kuchař nezapomíná:

- neumožnit přístup do kuchyně nikomu, kdo k tomu není oprávněn,
- v kuchyni nekouřit,
- dodržovat všechny hygienické a bezpečnostní zásady včetně zásad osobní hygieny,
- převzít od hospodáře odpovědnost za zařízení kuchyně,
- dbát na udržování čistoty v kuchyni a skladech,
- po ukončení turnusu tábora se podílet na předání kuchyně správci tábora.²⁸

Dobré jídlo je součástí kvalitního tábora a přispívá ke krásným vzpomínkám všech účastníků.

²⁸ MARŠÁLKOVÁ, J - VÁLEK, Z. Vademecum k letním táborům. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 1998. 31 s., l. příl. ISBN 80-86033-29-5.

5 Bezpečnost při práci s dětmi

Velký důraz na táborech a zotavovacích akcích pro děti a mládež je kladen na bezpečnost. Je nutné dodržovat mnoho bezpečnostních předpisů a pravidel, abychom ochránili sebe i děti před případnými úrazy a nepříjemnostmi. V této kapitole zmíníme bezpečnostní pravidla a předpisy, se kterými se setkáme na táboře při každodenní činnosti. Provozovatel má povinnost zajistit všem táborovým pracovníkům školení BOZP.²⁹ Záznam o absolvování tohoto školení archivuje.

Mnoho bezpečnostních předpisů týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci obsahuje Zákoník práce. Dalšími dílčími předpisy se zabývá oblast požární ochrany, silniční zákon a jeho prováděcí vyhlášky a hygienické směrnice o zotavovacích akcích pro děti a mládež.

Za bezpečnost při jakékoli činnosti kolektivu dětí a mládeže vždy odpovídá pověřená osoba a to i v případě není-li přítomna při dané práci. Tato osoba musí být starší 18 let (vedoucí), částečně může za bezpečnost odpovídat i praktikant. Dojde-li i přes všechna bezpečnostní opatření k úrazu, je doporučován tento postup:

- odstranit příčiny (vypnout hlavní jistič atd.) a zabránit dalšímu ohrožení,
- zajistit první pomoc a případnou přepravu k lékaři,
- ohlásit událost podle závažnosti na integrovaný záchranný systém a pořádající organizaci,
- vyrozumět rodiče,
- v případě poranění vedoucího zajišťuje tyto úkoly jeho zástupce, nebo nejstarší účastník akce,
- vyplnit se zdravotníkem tiskopis hlášení úrazu pro pojišťovnu,
- sepsat protokol o události, případně zajistit svědky a jejich adresy.³⁰

²⁹ BOZP – bezpečnost a ochrana zdraví při práci

³⁰ BURDA, Jan; ŠLOSAROVÁ, Vladimíra. *Tábora a další zotavovací akce*. 2. vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2008. 144 s. ISBN 978-80-86784-59-5. Str. 47

5.1 Bezpečnost v místnosti a uzavřených prostorech

Při hrách, práci a činnostech v místnosti je potřeba dodržovat pokyny vedoucího a vnitřní řád provozu místnosti či prostoru. Je potřeba zkontrolovat bezpečný stav vybavení a dát pozor i na prostorové dispozice. Hry a činnosti jim musíme přizpůsobit. Předjdeme tak zvýšené pravděpodobnosti úrazu. Pokud budeme pracovat s chemikáliemi, musíme zajistit dostatečné odvětrání prostoru či místnosti. S tím souvisí opatrná manipulace s okny, která budeme otevírat. Určitě se setkáme se situací, ve které je potřeba použít elektrické zařízení nebo vybavení. S tím by měla manipulovat pouze osoba starší 18 let. Velmi důležitý je také zákaz používání otevřeného ohně v místnostech osobou mladší 18 let bez dozoru, a to především ve stanech a táborových stavbách. Při každém odchodu z uzavřených prostor nebo z místnosti zkontrolujeme úklid použitého vybavení a nástrojů, zavření oken a jejich zajištění proti větru případně průvanu.

5.2 Bezpečnost při akcích ve městě

Při hrách a celkově akcích ve městě je nutné vybrat vhodné a bezpečné prostory pro prováděné činnosti. Také je nutné seznámit děti se specifiky městského prostředí a zdůraznit jim dodržování kázně a pravidel slušného chování. Důležité je především znát vyhlášku o silničním provozu, protože se pohybujeme po ulicích a komunikacích. Je dobré účastníky akce nebo hry předem s trasou či prostorem, ve kterém se bude hrát, seznámit a upozornit je na možné hrozící nebezpečí. Současně s tím určíme i místo setkání pro případ, že se někdo ztratí. Jistě s dětmi navštívíme veřejné instituce (muzeum, bazén, divadlo...). V takovém případě dbáme pokynů a provozních řádů dané instituce a seznámíme s nimi i děti. Samozřejmostí akcí ve městě jsou i samostatné rozchody,³¹ v této situaci určíme vždy délku rozchodu (je-li potřeba, vymezíme i prostor pro pohyb), místo srazu, případně počet lidí ve skupině. Po návratu z rozchodu vždy zkontrolujeme počet dětí.

³¹ Než dáme dětem rozchod, je nezbytné upozornit je na „závadné“ potraviny zejména nebalené zmrzliny, chlebičky a výrobky s majonézou, jídlo z rychlého občerstvení...

5.3 Bezpečnost při hrách a nočních akcích

Při hrách a nočních akcích³² platí obecně stejná pravidla. U nočních akcí musíme navíc dobře zabezpečit prostor, ve kterém se bude hrát, zajistit zvýšený dozor a v co největší míře zamezit nebezpečí úrazu. Děti by území noční hry měly dobře znát.

Každou hru, kterou hrajeme, vždy přizpůsobujeme terénu, věku, schopnostem a zkušenostem dětí. Před zahájením hry zkontrolujeme stav materiálního a sportovního vybavení, prostor pro hru a také vhodné oblečení a obutí dětí. Na začátku hry vymežíme prostor v terénu, pravidla hry, její délku a ukončovací signál.

Při větších hrách a sportovních akcích tábora³³ zajistíme dostatečný počet rozhodčích a přítomnost zdravotníka nebo lékaře s lékárníčkou. Zároveň zabezpečíme dostatečný prostor mezi hledištěm a závodním (především u soutěží ve vrhu a hodu tak), aby nedošlo k ohrožení na zdraví závodníků ani diváků.

5.4 Bezpečnost u ohně a požární ochrana

Slavnostní táborový oheň a oheň celkově je nedílnou součástí každého dobrého tábora. Při jeho rozdělávání máme povinnost řídit se protipožárními směrnicemi příslušných zařízení a obecními vyhláškami. Je nutné, aby každý účastník i pracovník znal místní signál požárního poplachu,³⁴ způsoby hašení a obsluhu požárního přístroje. Oheň je možné rozdělávat pouze na místech k tomu určených,³⁵ ohniště musí být ohraničeno nehořlavým materiálem – nejlepší jsou kameny, ale určitě ne ty z potoka, takové kameny u ohně pukají a jsou tedy nebezpečné. K ohni chodíme ve vhodném oblečení nejlépe z nějakého špatně nebo úplně nehořlavého materiálu. Každé dítě považuje za čest a zábavu škrtnout sirkou

³² Na noční hry a akce se nedoporučuje děti budit, ale udržet je bdělé do zahájení. Následující den je vhodné posunout budíček, především kvůli potřebné délce spánku.

³³ Může jít o mezioborová klání dvou různých táborů nebo skautských či pionýrských skupin

³⁴ Podobu vyhlášovacím signálu uvádí Požární poplachová směrnice vyvěšená v místě pobytu

³⁵ je zakázáno rozdělávat oheň v lese a do 50 metrů od okraje lesa (lesní zákon 289/95), výjimku může povolit pouze vlastník pozemku (§20, odst.4)

při slavnostním zapálení ohně, ale to může pouze pod dohledem dospělé osoby. Po ukončení ohně je potřeba ho uhasit a uklidit ohniště. Na závěr je nutné zdůraznit, že děti nesmí v žádném případě manipulovat s jakýmkoli hořlavými látkami I. a II. stupně a užívat k rozdělování nebo udržování ohně umělé hořlavé materiály.³⁶

5.5 Bezpečnost při bouři

Kdykoli podnikáme akci s dětmi nebo mládeží, platí obecné pravidlo sledovat počasí a přizpůsobovat změnám jednotlivé dílčí etapy her a aktivity. Nikdy ale nelze předvídat všechny změny a náhlá změna počasí nás nemile překvapí. V případě hrozící bouřky o ní zpravidla víme z předpovědí, ale i tak se může stát, že nás nějaká zastihne. V takové situaci pokud možno co nejrychleji přerušíme všechny aktivity a řídíme se následujícími pravidly: vyhýbáme se otevřeným prostorům, holým kopcům, skalám, kopcovitému terénu, osamoceným stromům, alejím, malým skupinám stromů, kovovým předmětům, drátěným plotům, anténám, sloupům stojícím samostatně, rozhlednám, mostům a vodním plochám. Pokud jsme někde v terénu, patří mezi vhodné úkryty údolí, jámy, jeskyně nebo hustý les. Je možné použít také stojící auto, velkou kovovou stavbu, obytnou budovu s hromosvodem či nechráněnou budovu.

Při přesunech do úkrytu se pohybujeme pomalu a děláme krátké kroky. Pokud se nacházíme na otevřeném prostranství, kdy je nejbližší skryš daleko, snížíme se co nejvíce na úroveň terénu (např. sedneme si do podřepu). Mezi účastníky děláme větší rozestupy. Ukrýváme-li se přechodně v budově, zavřeme všechna okna, dveře a držíme se dál od kamen a kovových předmětů.

5.6 Bezpečnost při práci s nářadím

Součástí každého tábora je i práce s nářadím, ať už je to sekyra, nůž nebo pila. Při každé takové práci se musíme řídit určitými pokyny. Před použitím jakéhokoli nářadí je potřeba zkontrolovat jeho nezávadnost a funkčnost. Pracovat s nářadím může pouze poučený účastník pod dohledem dospělé osoby³⁷ a na místě

³⁶ Děti mají velmi často tendenci stříkat do ohně různými spreji na komáry a deodoranty. Tomu je nutné zabránit případně tyto přestupky důrazně postihovat.

³⁷ Jedná-li se o dítě mladší 18 let.

k tomu určeném. Nástroje, které nepoužíváme, ukládáme na vymezené místo. Na určenou práci používáme pouze příslušné nástroje. Děti pracují pouze s nástroji, které odpovídají jejich schopnostem a zkušenostem. Nástroje vždy podáváme špičkou nebo ostrím dolů a používáme ochranné pomůcky odpovídající určité činnosti.³⁸

5.7 Bezpečnost při střelbě

Střelba je jedna z nejoblíbenějších aktivit u dětí a zároveň obávaná činnost pro vedoucí. Je nutné dodržovat striktní pravidla bezpečnosti.³⁹ Před začátkem střelení musí odpovědný pracovník důkladně poučit všechny zúčastněné o pravidlech na střelnici nebo prostorů k tomu určených. Před střelbou je povinen zabezpečit následující odpovídající podmínky:

- vhodné pozadí, které neodráží projektily (lapače, pytle s pískem apod.),
- provést kontrolu zbraní a jejich zastřelení,
- počítat s dostřelem zbraní (vzduchovka dostřel až 250 m),
- vymežit prostor pro střelbu, v němž se nesmí nikdo pohybovat,
- vymežit palebná postavení,
- vymežit prostor pro přihlížející a čekající účastníky,
- poučit účastníky o jednotlivých povelích a pravidlech na střelnici,
- přísně zakázat nepovolenou manipulaci se zbraní, i když není nabitá.⁴⁰

Nejen odpovědný vedoucí ale i účastník musí dodržovat bezpečnostní pravidla střelby:

- na palebná postavení dochází na vyzvání,
- zbraň nabíjí pouze na povel,

³⁸ Při práci s náradím a nástroji máme vždy při ruce lékárničku první pomoci.

³⁹ Na střelnici musí být vždy přítomen zdravotník a střelecký prostor musí být označen a hlídán.

⁴⁰ Citace: BURDA, Jan; ŠLOSAROVÁ, Vladimíra. *Tábora a další zotavovací akce*. 2.vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2008. 144 s. ISBN 978-80-86784-59-5. Str. 53

- hlaveň zbraně míří pouze ve směru střelby,
- při změně polohy střelby vždy zalomí hlaveň,
- k terčům odchází na povel odpovědné osoby.⁴¹

Pokud se rozhodneme střílet z ostatních sportovních zbraní (malorážka, sportovní pistole), činíme tak pouze pod vedením instruktora střelby na sportovní střelnici. V případě, že najdeme munici, nesmíme ji brát do ruky a nalezenou nevybuchlou municí vždy ohlásíme na nejbližší policejní stanici nebo místnímu úřadu.

5.8 Bezpečnost při koupání

I koupání má na táboře svá pravidla, která je potřeba dodržovat. Koupat se můžeme na táboře pouze za slunečného počasí a to v případě má-li voda nejméně 20 °C. Děti starší než 9 let a otužilejší se mohou koupat i ve vodě o teplotě 18 °C. V tu chvíli se ale pobyt ve vodě zkracuje z 20 minut pouze na 10 minut. Po intenzivním cvičení nebo hlavním jídle se mohou děti koupat až po uplynutí 1 hodiny od této činnosti či jídla. U koupání nesmí nikdy chybět osoba, která má kurz záchrany tonoucího.

Při koupání dodržujeme několik důležitých pravidel, některá z nich je potřeba zajistit ještě než se začneme s dětmi koupat. Nejdříve zkontrolujeme čistotu dna. U dětí zjistíme, jaké mají skutečné plavecké dovednosti a rozdělíme je podle toho na plavce a neplavce. Neplavcům vymezíme prostor, který nezasahuje do hloubky a je viditelně označen. Ne všechny děti se mohou koupat najednou. Pro ty, co se zrovna nekoupou, zajistíme program na souši.

Koupání je povoleno pouze v nádržích a vodních tocích schválených příslušnou hygienickou stanicí a zakázáno ve vzdálenosti 100 metrů od mostů, přístavišť nebo jezů. Ve vodě se pohybuje maximálně 10 dětí a to jen na pokyn oddílového vedoucího. Jednotlivé oddíly se mohou koupat v době uvedené v denním programu a za přítomnosti odpovědné osoby. V případě projížďky na lodkách se jí nezúčastní neplavci a plavci jsou při ní vybaveni záchrannou vestou. Pokud se

⁴¹ Citace: BURDA, Jan; ŠLOSAROVÁ, Vladimíra. *Tábora a další zotavovací akce*. 2.vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2008. 144 s. ISBN 978-80-86784-59-5. Str. 53

s dětmi koupeme na koupališti v řece nebo u velké vodní plochy,⁴² musí být k dispozici loďka s desetimetrovým provazem a záchranným plovákem nebo hranolem. Na loďce kontroluje děti jeden z vedoucích. Důležité je připomenout, že vedoucímu zůstává zodpovědnost i ve chvíli, kdy se s dětmi koupe na veřejném koupališti hlídaném plavčíky, nebo v krytém bazénu.

Stejná pravidla koupání platí i pro pobyty u moře. Zde se nekoupeme pouze v době přílivu a odlivu. Při pohybu na plážích respektujeme signalizaci upozorňující na bezpečnost koupání, vyhýbáme se útesům, vlnolamům a nebezpečným přístupům do vody. Do vody chodíme v ochranné obuvi.⁴³ Zvýšenou pozornost věnujeme ochraně pokožky a očí (používáme krémy, brýle a čepici).

⁴² Např. rozlehlý rybník, přehrada, vodní nádrž

⁴³ Chráníme se tak proti medúzám, ježkům nebo ostrým kamenům.

6 Právní předpisy

Předpisů souvisejících s činností na letních akcích spojených alespoň částečně s pobyty dětí a mládeže je velké množství. Každý provozovatel tábora, pořadatel nebo vedoucí by se s nimi měl seznámit. V této kapitole je zmíněno několik předpisů, pravidel, zákonů a vyhlášek, které jsou pro pořádání akcí pro děti a mládež nejdůležitější. Není zde uveden celý obsah jednotlivých zákonů, předpisů a vyhlášek, pouze ve stručnosti shrnuto, čeho se týká.

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Tento zákon je důležitý pro každého občana republiky. Jeho součástí je Listina základních lidských práv a svobod, která je základem pro fungování společnosti. Jedním ze základních lidských práv a svobod je i tato: Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

- Zákon č.3/1993 Sb., o státních symbolech ČR ve znění zákona č. 154/1998 Sb.

Na většině dětských táborů funguje rituál vztyčování táborové a státní vlajky. Tento zákon nám říká, co všechno patří ke státním symbolům.⁴⁴ S tím úzce souvisí i zákon č.351/2001 Sb. o užívání státních symbolů. V něm je zakotveno, jak se má vlajka věšet a také jaká by byla pokuta v případě zneužití či úmyslného poškození jakéhokoli ze státních symbolů.

- Zákon 362/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a dalších souvisejících zákonů.

Upravuje pracovně-právní vztahy mezi zaměstnanci (táborovými pracovníky) a zaměstnavatelem (provozovatelem).

- Vyhláška č.125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním

⁴⁴ Státní symboly jsou: velký a malý státní znak, státní barvy (červená, modrá, bílá), vlajka prezidenta republiky, státní pečeť, státní hymna.

úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění vyhlášky č. 43/1995 Sb., č.98/1996 Sb., č. 74/2000 Sb. a č. 487/2001 Sb.

Z této vyhlášky vyplývá povinnost provozovatele platit pojistné za zaměstnance a to v případě zaměstná-li alespoň jednoho pracovníka.

- Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů.⁴⁵

Obsah občanského zákoníku by měl znát každý občan. Jsou zde zakotvena práva a povinnosti vyplývající z občansko-právních vztahů.

S dětmi se budeme určitě na výletech pohybovat dopravními prostředky nebo pěšky po silnicích a jiných komunikacích, proto je nutné znát zákony související s těmito aktivitami.

- Zákon č.191/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon 215/2007 Sb., který mění zákon č. 361/2000Sb., o provozu na pozemních komunikacích.

Pořádáme-li dětský tábor nebo zotavovací akci pro děti a mládež, je velmi důležité znát zákony z oblasti zdravotně-hygienické. Tyto zákony obsahují i předpisy a směrnice, které podmiňují pořádání tábora nebo zotavovací akce pro děti.

- Zákon č. 258/200Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.⁴⁶
- Vyhláška MZ⁴⁷ č.320/2010 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.
- Vyhláška MZ č. 602/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách

⁴⁵ Nejnověji tento zákon upravuje zákon č. 28/2011 Sb.

⁴⁶ Poslední změna je zákon č. 151/2011 Sb.

⁴⁷ MZ- Ministerstvo zdravotnictví

osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných.

- Vyhláška MZ č. 427/1992 Sb., kterou se mění vyhláška č. 61/1990 Sb., o hospodaření s léky a zdravotnickými potřebami

Dále jsou uvedeny zákony, které by měl znát každý vedoucí. Týkají se okolní přírody a okolí tábora celkově.

- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí ve znění zákona č. 123/1998 Sb.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích (lesní zákon).
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon).
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech.

Pro provozovatele je důležité znát i zákony z oblasti správní, obchodně-právní a daňové. Předpisy a zákony v této oblasti se často mění, proto není uveden žádný konkrétní z nich. Všechny aktuálně platné zákony a předpisy najdeme v Obchodním zákoníku, Živnostenském zákoně, účetních a daňových zákonech.

7 Táborová dokumentace

Pokud vedeme tábor, je potřeba vést také táborovou administrativu, která zahrnuje mnoho potřebných dokumentů. Pro představu uvedeme ty nejdůležitější, které nesmí na žádném táboře chybět. Pro přehlednost jsou dokumenty rozděleny do čtyř částí – organizační, provozní, zdravotní a hospodářská.

7.1 Organizační dokumentace

Organizační dokumentaci tábora vede hlavní vedoucí a je nejrozsáhlejší částí táborové administrativy. Nejdůležitějším dokumentem je přihláška dítěte na tábor. Součástí přihlášky jsou jména rodičů s adresami bydliště, datum narození dítěte, telefonní spojení, údaje o plátcích a způsobu platby. Určitě by přihláška měla obsahovat také informace o zdravotním stavu dítěte a to v podobě výpisu z karty praktického lékaře. Dalšími dokumenty jsou: seznamy účastníků (ve kterých jsou uvedeny informace z přihlášek, především telefonní čísla na rodiče), veškeré smlouvy týkající se pronájmu areálu nebo pracovní smlouvy, doklady o školeních všech zaměstnanců a jejich kvalifikaci, záznamy o kontrolách zařízení, samozřejmě programové plány (CTH, režim dne, denní rozkazy, jídelníček) a táborový řád. Táborový řád, režim dne a denní rozkazy navíc také visí na táborové nástěnce tak, aby k nim měl přístup každý účastník.

7.2 Provozní dokumentace

Provozní dokumentaci vede provozovatel. Provozovatel má u sebe pojistné smlouvy, provozní řády základny, požární a evakuační plány, revizní zprávy spotřebičů a elektriny. Nesmíme také zapomenout na rozborů pitné vody a seznamy materiálového inventáře. Provozovatel má v dokumentaci také nájemní smlouvy a smlouvy táborových pracovníků, kteří nespádají pod hlavní vedoucí, ale jsou nájímáni provozovatelem jako stálí pracovníci rekreačních středisek.⁴⁸

⁴⁸ To je běžná praxe v případě pořádání tábora cestovní kanceláří nebo jinou institucí s možností celoročního provozu areálu.

7.3 Zdravotní dokumentace

Zdravotní dokumentaci vede zdravotník. Do této části dokumentace spadá: jmenný seznam účastníků, zdravotní deník (obsahuje záznamy o všech ošetřeních provedených u účastníků tábora – výdej léků, teplota, pobyt na izolaci, bolesti...), prohlášení o bezinfekčnosti dětí i pracovníků, zdravotní průkazy pracovníků, výpisy ze zdravotních karet dětí a karet pojištěnců. Může mít v dokumentaci i očkovací průkazy dětí, ale není to nutné.

7.4 Hospodářská dokumentace

O hospodářskou část dokumentace se stará hospodář. Patří sem: vedení peněžního deníku, příjmové a výdajové bločky, paragony, kopie objednávek, faktury a dodací listy, skladové karty, jídelníčky a výplatní listiny. Měl by mít k dispozici také rozpočet tábora nebo alespoň výpis z rozpočtu tábora a jmenný seznam účastníků.

8 Plánování a příprava tábora

Nyní již víme, kdo na táboře pracuje, jakými zákony a předpisy se máme řídit, co vše musíme udělat pro bezpečnost na táboře a jaké dokumenty potřebujeme. Můžeme se tedy vrhnout na přípravu tábora samotného. Příprava tábora je tak trochu běh na dlouhou trať. Mnoho příprav začíná již ve chvíli, kdy skončí právě probíhající tábor (rezervace místa pro příští rok, vymýšlení tematiky dalšího tábora). Největší část příprav nastává se začátkem následujícího kalendářního roku, tedy od ledna. Přípravnou část lze rozdělit na tři období – dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé.

8.1 Dlouhodobá příprava

Dlouhodobá příprava začíná již v lednu nejpozději v únoru. V této fázi je důležité rozmyslet si, jaký tábor budeme pořádat pro koho a kde. Po té vytvoříme náborový leták a připravíme formuláře pro závazné přihlášky.

V rámci dlouhodobé přípravy začínáme také organizovat tábor samotný, je potřeba sehnat ubytování, zajistit stravování, materiál, dopravu a personál tábora. Zkontrolovat vhodnost tábořiště a postarat se o dodržení všech hygienických norem. Naše situace je snazší, pokud pořádáme tábor každý rok ve stejném místě s vlastním materiálovým vybavením nebo pokud jedeme na tábor do již vybaveného střediska.

Během dlouhodobé části příprav si také ujasníme přesný termín tábora a to, zda pořádáme tábor pouze pro náš oddíl nebo i pro „příchozí.“ Přesný termín by měl být znám nejpozději koncem března, s ohledem na plánování rodinné dovolené.

Měli bychom také vytvořit základ týmu vedoucích (obvolat, obepsat vedoucí, kteří se účastnili v minulých letech a osvědčili se) a spolu s mini popřemýšlet o námětu CTH a programu tábora celkově.⁴⁹

V souvislosti s výše uvedenými skutečnostmi je na řadě sestavení rozpočtu (do rozpočtu zahrnujeme: materiál, stravování, nájem, vstupy, cestovní náklady...), případně seznamu potřebného materiálu, který do rozpočtu zahrneme. Seznam materiálu budeme podle potřeby doplňovat. Zároveň se sestavením rozpočtu určíme také přiměřenou cenu tábora. V ceně tábora je dobré zohlednit i jeho délku,

⁴⁹ V některých cestovních kancelářích, které pořádají dětské tábory, má hlavní slovo a právo veta majitel agentury, tudíž je to právě on kdo navrhované téma schvaluje.

vybavenost a zaměření. Rozpočet by nikdy neměl být schodkový, ale vyrovnaný. Do rozpočtu započítáváme i dary a dotace, které jsme schopni sehnat. Dary mohou být i materiální v podobě cen pro děti nebo táborového vybavení.

8.2 Střednědobá příprava

Začíná zpravidla zpracováváním prvních přihlášek a informací, koncem února až začátkem března. Již víme přesný termín, místo konání, způsob dopravy a cenu tábora. Můžeme tedy začít s větší propagací tábora.

Je dobré si stanovit předem způsob platby (počet a termíny splátek) a také termíny, do kdy je možné účast na táboře zrušit, včetně příslušných stornopoplatků. Tuto metodu úspěšně praktikují cestovní kanceláře.

Příklad:

Při odhlášení dítěte do 16. 6. 2008 vrátíme celou zaplacenou částku, při pozdějším odhlášení snížíme vrácenou částku za objednané nebo zaplacené potraviny a provozní materiál. Při onemocnění však vrátíme celou částku. Při neúčasti dítěte na táboře delší než 6 dnů budeme rovněž vracet prokazatelně ušetřené náklady, příp. celý poměrný poplatek v případě onemocnění.⁵⁰

Kromě podávání informací a přihlášek máme i další úkoly:

- Oznámit konání tábora okresnímu hygienikovi a obecnímu úřadu dané oblasti. Nahlašujeme počet dětí a pracovníků, charakter tábora a splnění požadavků, které ukládá hygienická vyhláška.⁵¹ Pokud tuto skutečnost již neudělal provozovatel.
- Uzavřít smlouvu s majitelem pozemku nebo základny. Vždy je dobré mít smlouvu písemnou a v ní zakotvenou informaci o ceně pronájmu a termín splatnosti.
- Objednat dopravu, zajistit zásobovací a pohotovostní vozidlo.

⁵⁰ Citace: PLUHÁČKOVÁ, Hana. *Praktický průvodce pro vedoucí táborů a zotavovacích akcí: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2008. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Gulová, str. 30

⁵¹ Vyhláška MZ č. 106/2001 Sb., kterou mění vyhláška č. 148/2004Sb., kterou mění vyhláška č. 320/2010 Sb.

- Rozpracovat jednotlivé etapy CTH a program včetně motivací a pomůcek.
- Zajistit táborové vedoucí. To děláme již v dlouhodobé části, zde ale upřesňujeme počty a zajišťujeme jmenovitý seznam vedoucích, abychom měli čas doplnit kolektiv novými vedoucími. Současně s tím zajistíme školení vedoucích a dalších táborových pracovníků.⁵²

V části střednědobých příprav se doporučuje vydat se na místo budoucího tábořiště zjistit, jak vypadá okolí a celý areál, a rozvrhnout přibližné rozestavení táborových staveb (nejdou-li pevně dané budovy). Tento výlet je snazší, když jezdíme na stálé tábořiště nebo do areálu rekreačního střediska. I v takovém případě uspořádáme, někdy v půli května či z kraje června, výpravu do tábora a okolí, abychom s nimi seznámili nové vedoucí a rozvrhli místa pro etapové hry. Pokud jezdíme na „zelenou louku“⁵³, slouží takové výpravy k rekapitulaci přípravných prací, které je potřeba před příjezdem dětí udělat (např. posekat louku, spravit umyvárnu...).

8.3 Krátkodobá příprava

Krátkodobá příprava začíná přibližně 1-1,5 měsíce před samotným zahájením tábora. V této době rozesíláme podrobnější informace obsahující přesné termíny a místo odjezdu, seznam potřebného vybavení a další pokyny. Pokud není prohlášení o bezinfekčnosti součástí pokynů zaslaných s přihláškou, zašleme ho spolu s dalšími potřebnými formuláři nyní.

Čekají nás i další povinnosti:

- kontrola plateb za tábor,
- upřesnění rozpočtu podle počtu účastníků,
- upřesnění a doplnění materiálního vybavení,

⁵² Školení dalších táborových pracovníků není potřeba, pokud jsou tyto pracovníci zaměstnání provozovatelem. V takovém případě se o školení postará provozovatel. Školení také není potřeba ve chvíli, jsou-li vedoucí zároveň ve svém normálním zaměstnání pedagogickými pracovníky.

⁵³ Tábor na tzv. zelené louce je takový, který každý rok stavíme a bouráme. Funguje pouze po dobu konání našeho tábora, jinak je využíván jako louka na sečení trávy.

- příprava dokumentace potřebné k odjezdu dětí do tábora ze sběrného místa.

Ke krátkodobým přípravám je možné také zařadit ukončení tábora a jeho průběh. V průběhu tábora kontrolujeme hlavně dodržování vyhlášek a předpisů a spokojenost účastníků s programem. Po skončení tábora je nutné provést a uzavřít vyúčtování tábora a zpracovat hodnocení celé akce. Po táboře je také nutné archivovat, po dobu 6 měsíců, dokumenty o jeho průběhu.

8.4 Termíny příprav

V předchozí kapitole jsme si rozdělili přípravy do tří částí. Tady je uveden v přehledné tabulce obecný harmonogram všech příprav. Doba příprav se liší tábor od tábora podle toho, jaká organizace tábor pořádá. V případě cestovních kanceláří zaměřených na dětskou rekreaci má hlavní vedoucí usnadněnou práci, protože musí zajišťovat méně úkolů. Například propagaci, rozbory vody, provozní personál (kuchaři, správce...), dodržování hygienických norem a vyhlášek zajišťuje provozovatel. Také o ohlášení na úřady se stará provozovatel nebo jeho zástupce. Počátkem roku majitel agentury vybírá hlavní vedoucí, většinou již dlouhodobě spolupracující. Hlavní vedoucí si potom shání své oddílové vedoucí a připravují CTH. V souvislosti s CTH potom hlavní vedoucí zasílají do určité doby seznam potřebného materiálu, který budou potřebovat. Majitel nebo jeho zástupce seznamy projde a po dohodě s hlavním vedoucím schválí nebo doplní. Na některých táborech, jak již je uvedeno výše, schvaluje majitel také námět CTH.

Měsíc	Přípravné práce, úkoly
Leden	zajištění základních předpokladů pro uspořádání tábora - rezervace místa a termínu, programové zaměření sestavení rozpočtu tábora (určení ceny tábora)
Únor	nábor personálu propagace tábora tvorba rámcového programu zabezpečení přihláškových formulářů, způsob platby
Březen	rozpracování programu a CTH přípravná schůzka pracovníků tábora zabezpečení materiálního vybavení příprava jídelníčku, režimu dne atd.
Duben	zabezpečení dopravy oznámení tábora příslušným úřadům a institucím zajištění odběru potravin v místě konání tábora evidence přihlášek
Květen	uzavření smluv s pracovníky tábora proškolení všech pracovníků o BOZP a hygieně kontrola počtu přihlášených rozesílání organizačních pokynů dětem návštěva tábora-kontrola vybavení a připravenosti areálu
Červen	zpracování seznamu účastníků pojištění všech účastníků zajištění tiskopisů (zdravotní a peněžní deník atd.) kontrola plateb a zajištění provozních záloh na tábor
Červenec-srpen (průběh tábora)	řádné vedení ekonomické agendy řádný zdravotní dozor, dodržení všech hygienických předpisů atraktivní a bohatý program
po skončení tábora	do pěti dnů vyúčtovat provozní zálohy do měsíce zpracovat hodnocení tábora šest měsíců archivovat materiály o průběhu tábora

Tabulka 1: Termíny příprav

9 Tvorba CTH a programu

„Nikdy nemusí táborníci tolik a tak tvrdě pracovat jako v táboře. A přece je to pro ně spíš hra než práce. Zvlášť když vedoucí umí úkoly dobře motivovat a sám jde ostatním příkladem vstříc.

Hodně času věnujeme i hrám – v lese, na louce, za stany, ve vodě. Některé hry cvičí především tělo, při jiných si táborníci brousí důvtip, ale většinou se uplatní celá jejich osobnost.“⁵⁴

Letní tábor, jak je zřejmé z úryvku, je směsí nejrůznějších činností a aktivit (od práce na táborové základně až po odpočinek a hry). Tábor má ale za úkol působit také výchovně a vzdělávat. Při tvorbě programu nesmíme zapomenout na věkové zvláštnosti a individualitu dětí. Tomu všemu musíme přizpůsobit program a etapy CTH.

Kritéria tvorby programu:

- **délka pobytu** (přizpůsobujeme jí jednotlivé etapy i program celkově),
- **věk a počet dětí,**
- **vedoucí** – jejich zkušenosti, znalosti, kreativita, aktivita a hlavně počet lidí, které máme k dispozici. Vedoucí by si měl umět hrát a nebát se nových věcí. Je dobré, když se vedoucí účastní her s dětmi. V té chvíli zároveň motivuje hru, usměrňuje jí a řídí. Tím ovlivňuje jednotlivce i celý kolektiv.
- **typ, poloha a vybavení tábora** (vybavení a polohu tábora zjistíme návštěvou, kterou jsme absolvovali nebo ji chystáme). Důležité je připravit seznam tras na výlety do okolí (trasy lze použít i v etapových hrách) a zkontrolovat vybavení – není nic horšího než při přípravě terénu pro hru zjistit, že nám chybí pomůcky nebo je cesta neschůdná.

Program tvoříme podle typu tábora – buď budeme mít jedno téma, které se prolíná celým táborem (námět CTH), nebo hrami doplňujeme hlavní odbornou činnost

⁵⁴ Citace: ZAPLETAL, Miloš. *Jak vést letní tábor*. 1.vyd. Praha: Mír n.p.,1969. 272 s. ISBN 23-114-69. Str. 30

(jazyk, počítače,...). Při tvorbě programu myslíme i na střídání fyzicky náročných a duševních aktivit s odpočinkovými činnostmi. Vycházíme také z táborového řádu a denního režimu.

Denní režim je rozdělen na 3 bloky – dopolední, odpolední a večerní. **Dopolední blok** začíná po snídani a trvá do oběda. Obvykle je vyplněn oddílovou činností. U tábora se zaměřením záleží na pokynech hlavního vedoucího. Tábory stavěné na „zelené louce“ věnují dopolední program úpravě tábořiště a okolí. Ty pořádané v rekreačním areálu, které mají určité zaměření, přizpůsobují oddílovou činnost pevně danému rozvrhu (např. v 10 hod. angličtina, v 10 hod. počítače...). **Odpolední blok** je nejdelší částí dne. Trvá zhruba 4 hodiny (počítáno od konce poledního klidu do večere). Odpoledne se využívá pro etapové hry CTH nebo kratší výlety do okolí. **Večerní program** se odehrává od večere do večerky. Jeho obsahem může být některá další etapa CTH, oddílová příprava a táborák nebo osobní volno a diskotéka. Ve kterékoliv denní době je důležité hlídat čas, především kvůli včasným příchodům na jednotlivá jídla apod.

Práci na programu nám usnadní vytvoření rámcového plánu, který zahrnuje náčrt časového a obsahového rozvržení programu. Tento plán postupně doplňujeme motivacemi, pomůckami a rolemi, které později upravujeme přesně na míru účastníkům. V plánu také počítáme se suchou a morkou variantu programu. Rámcový plán je jakási osnova, kde je místo i pro změny a improvizace při výskytu nenadálé události (nemoc, živelná pohroma, dlouhodobě špatné počasí...). Při plánování programu mějme na paměti, že je dobré vědět, kdy svítá a kdy se stmívá. Usnadní nám to přípravu večerních a nočních akcí.

9.1 Celotáborová hra (CTH)

„Prolézali jsme pusté a rozbité sály, chodili po úzkých schodech a dívali se z ohromných oken, za nimiž tkvěla krajina jako v zaprášeném rámu. A rozhled odtud široký a vážný, jako to nebe. Divně zněly veselé hlasy v temných sklepeních hradu a mihání elektrických lucerniček v temných lidomornách, kde hlas umírá na rtu,

vyjímalo se tak groteskně, že zdálo se mi, jako bych byl účastníkem středověkých mystérií.“⁵⁵

I tento úryvek může být motivací pro CTH nebo některou její etapu. CTH je obvykle hlavní programovou linií celého tábora. Navozuje atmosféru pobytu a spojuje nenásilnou formou většinu táborových činností do jednoho celku. Zpravidla je na začátku navozena nějakým poutavým příběhem, od něj se pak odvíjí další etapy. Námět příběhu se vybírá dlouho před táborem a v mnoha případech je velmi obtížné zvolit zajímavé téma, které není náročné i pro ty nejmenší účastníky.

Tvorba CTH je náročná jak časově, tak i materiálně (s ohledem na rozpočet tábora). Na začátku je dobré zvolit strukturu – počet jednotlivých etap (každá etapa má vlastní motivaci úzce spjatou s hlavním příběhem), způsob plnění (jednotlivci, oddíly, všichni), náročnost (postupujeme od lehčích etap k náročnějším). Nesmíme zapomenout ani na hodnotící kritéria a počet bodů, které budou děti dostávat za splnění etapy CTH. V rámci CTH zvážíme i zařazení interního oddílového hodnocení. V mnoha případech pomáhá jako aktivační prvek a motivace k zapojení se do CTH.

Vždy držíme v paměti, nezapomenout na začátek a ukončení CTH. Začátek je nejdůležitější pro vtažení do hry a atmosféry tábora (podvečerní čtení ústřední části příběhu, divadelní scénka, tajemný vzkaz). Ukončení hry je jejím vyvrcholením. Každý si jako vrchol představuje vyhlášení výsledků, ale pro úplné vyvážení se z role ve hře je nedostačující. Proto je lepší ukončit hru opět nějakou scénkou, tajemným vzkazem nebo cestou na kouzelné místo. Tato koncová cesta zavede děti zpět do reality všedních dní.

Celou CTH bychom měli zpracovat písemně a to nejen kvůli pozdějšímu hodnocení úspěchu, ale také jako budoucí inspiraci či pro použití na některém dalším táboře nebo jiné akci.

Archivace herních dokumentů nám příště usnadní práci a zároveň tím vykazujeme i činnost na táboře. To je důležité jak pro hlavní vedoucí, tak pro provozovatele, pořadatele a především pro kontrolu správních orgánů, v případě, že jsme čerpali dotace nebo jiné finanční dary.

⁵⁵ Citace: ZAPLETAL, Miloš. *Jak vést letní tábor*. 1.vyd. Praha: Mír n.p.,1969. 272 s. ISBN 23-114-69. Str. 134

Na závěr je uvedeno herní desatero, které když budeme dodržovat a řídit se jím, budou naše hry úspěšné.

1. *Měj stále při sobě zásobu her na každou příležitost.*
2. *Vyber správnou hru pro správný okamžik.*
3. *Vylož jasně a srozumitelně pravidla.*
4. *Rozděluji úlohy tak, aby se v zajímavých rolích vystřídali postupně všichni hráči.*
5. *Při soutěžích síly na obou stranách vyrovnej.*
6. *Zajisti spravedlivé rozhodování.*
7. *Ukonči hru v nejlepším.*
8. *Po hře proveď její zhodnocení.*
9. *Nedej se odradit neúspěchem.*
10. *Neboj se opakovat osvědčené hry.*⁵⁶

Úspěšná CTH a dobré jídlo jsou také vizitkou dobrého a kvalitního tábora, kde jsou děti spokojené a kam se rády vrací. V případě dětských táborů platí: „Čím více, tím lépe.“ Aneb čím více budou děti spokojené, tím více se jich vrátí.

⁵⁶ Citace: FINDEJS, Jan. *Analýza programové náplně na letních dětských táborech* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 84 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií, Katedra pedagogiky sportu. str. 53

10 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit rozdíly v přípravě, realizaci a hodnocení dětských táborů realizovaných cestovní kanceláří a dětským oddílem. Zajímaly mne odlišnosti v zabezpečení areálu z hlediska dodržování hygienických norem, způsob propagace a nabídka táborů, kvalifikace personálu, materiální zabezpečení programu a areálu, ale také příprava a realizace programu. Zjišťovala jsem také, jak vybírají rodiče tábory, spokojenost dětí a vedoucích s táborem a jeho případné vylepšení. U dětí jsem se zaměřila na spokojenost celkovou a u vedoucích na spokojenost s programem a jeho přípravou.

11 Metody výzkumu

Pro svůj výzkum jsem zvolila metodu případové studie. Případová studie je metoda kvalitativního výzkumu. Touto metodou jsem srovnávala tábory v několika kategoriích (zázemí, propagace, nabídka, komunikace, personál). Pro zjišťování potřebných informací jsem využila:

- dotazník sestavený pro hlavní vedoucí a provozovatele

V dotazníku, který jsem sestavila, mě zajímaly tyto kategorie - nabídka, komunikace s rodiči, zázemí a program.

- vlastní pozorování

Vlastní pozorování jsem využívala především pro sběr dat pro hodnocení programu a vývoj skupinové dynamiky oddílů. Dále jsem také zjišťovala, materiální zabezpečení zázemí.

- analýzu poskytnutých dokumentů

Analýzovala jsem programové dokumenty, abych zjistila, do jaké míry je propracován program tábora a jeho stavba.

Další metodou bylo vytvoření logického modelu programu na úrovni vstupů, aktivit a výstupů, pomocí této metody jsem program tábora analyzovala a pokusila se vyhodnotit jednotlivé vazby a předpoklady splnění očekávaných výstupů.

Logický model je jedna z metod evaluace programů. Logický model lze sestavit různými způsoby. U nového programu ve fázi plánování vycházíme z poslání a dlouhodobých cílů programu. Dílčí, střednědobé cíle, jsou do modelu vkládány před krátkodobé cíle. Střednědobé cíle vedou k naplnění dlouhodobých cílů a vyplynou z nich cíle krátkodobé.

Klíčem k sestavení logického modelu je příprava pracovního návrhu. Největším přínosem logického modelu je proces jeho sestavování, vyhodnocování a upravování. Účinný logický model se propracovává a opakovaně upravuje v průběhu procesu hodnocení v souvislosti s tím, jak přicházejí pracovníci a účastníci na to, jakým způsobem dosahuje program cílů a jak je udržován v chodu. Ve chvíli kdy vyzkoušíme jednotlivé části modelu, zjistíme jejich funkčnost. Přijdeme také na to, že některé výchozí předpoklady mohou být mylné a že je třeba model upravit

podle aktuálních potřeb. Interaktivní proces hodnocení povede k vylepšování programu a také k pochopení programu a jeho chodu z hlediska organizátorů i dalších zúčastněných.⁵⁷

Jednotlivá data byla sbírána v průběhu letních prázdnin roku 2010. Pro hlubší proniknutí do problematiky jsem se táborů zúčastnila v jejich plném rozsahu. V některých případech jsem pomáhala i s organizací. Potřebné informace jsem zaznamenávala v průběhu tábora před táborem i po jeho skončení.

V rámci případové studie jsou výsledky porovnávány z hlediska následujících kategorií:

- zázemí - zjišťovala jsem, zda vybavení areálu odpovídá hygienickým normám a vyhláškám, dále také jak vypadá areál jako celek vhodný pro pořádání akcí pro děti a mládež a jaké je celkové materiálové vybavení (př. sportovní náčiní, pomůcky,...),
- personál – zajímala mě kvalifikace provozního personálu i vedoucích, jakým způsobem je zajištěna kvalifikace a jak jsou pracovníci a vedoucí vybíráni,
- nabídka, propagace, komunikace s rodiči – v této části jsem se snažila zjistit kompletní nabídku táborů, způsob propagace tábora a také způsob jakým je realizována komunikace s rodiči před táborem, v průběhu tábora i po táboře. Analýzu nabídky a propagace jsem provedla pomocí rozhovorů a informací dostupných na internetu. Zajímaly mne následující kategorie – rozsah nabídky, propracovanost stránek a obsah informací na nich uvedený. Položila jsem si následující otázky: Jsou uvedené informace srozumitelné? Co vše se z webových stránek dozvím? Mají rodiče dostatek informací o táboře?

⁵⁷ Zdroj: W.K. KELLOGG, Foundation. *Hodnocení projektů a programů: praktický průvodce pro neziskové organizace* [online]. Battle Creek : W.K.Kellogg Foundation, 1998 [cit. 2011-06-15]. Příklady typů logických modelů programu, Dostupné z WWW: <http://www.sdruzeni.via.cz/doc/hodnoceni_projektu_a_programu_final.pdf>.

V rámci hodnocení logického modelu programu jsem se zaměřila na následující výstupy:

1. Děti získají během tábora nové znalosti a dovednosti.
2. Děti se naučí spolupracovat v týmu.
3. Vedoucí odhalí nedostatky ve vedení her a programu.

12 Výzkumný vzorek

Pro potřeby výzkumu jsem navštívila tři dětské letní tábory. Dva jsou pořádány cestovní kanceláří nebo agenturou – CK Topinka, Syka Agency, jeden dětským oddílem¹. PS Jablonec nad Nisou.

12.1 Syka Agency

První tábor této agentury proběhl v roce 1994. Tehdy ještě nebyla Syka Agency cestovní kanceláří. Tou je od roku 2000. Pořádání táborů se věnují organizátoři již od studentských let. Tábory, které připravují, zařazují ve větší či menší míře do svých programů i výuku angličtiny. Každoročně se ve Stádlci⁵⁸ pořádají tři typy táborů s několika turnusy. Nejstarší je dětský tábor SUMMERTIME. Trvá 14 dní a do programu je zařazena jedna výuková hodina angličtiny denně. SUMMERTIME se koná již od roku 1994. Druhým typem je intenzivní kurz angličtiny ENGLISH 4 YOU. Zde je angličtina hlavní náplní denního programu a probíhá s rodilými mluvčími. Tábor má již svou devítiletou tradici a trvá 7 dní. Nejmladším táborem je desetidenní EURO CAMP, který je určitým propojením obou předchozích táborů.⁵⁹

Každý typ tábora má svou CTH stejnou pro celé léto. Areál se nachází uprostřed lesů v údolí na břehu řeky Lužnice nedaleko Stádleckého mostu mezi městy Tábor a Bechyně, (od obou ve stejné vzdálenosti) a slouží výlučně jen pro potřeby pořádání letních dětských táborů Syka Agency.⁶⁰ Na protějším břehu je chatová osada a nejbližší vesnice je vzdálena přibližně 3,5 km. Areál je rozdělen stromovou alejí na dvě samostatné části. Jedna část slouží pro potřeby EURO CAMPU a druhá pro pořádání táborů SUMMERTIME. V této práci se budu věnovat konkrétně táboru SUMMERTIME.

Absolvovaný tábor: III. Turnus SUMMERTIME 26.7. – 7.8. 2010

⁵⁸ Stádlce je jihočeská vesnička, poblíž které se nachází řetězový most a areál pro pořádání táborů Syka Agency.

⁵⁹ V EURO CAMPU mají oddíly na starosti jak rodilí mluvčí tak i čeští vedoucí.

⁶⁰ Syka.cz [online]. c1994-2011 [cit. 2011-06-19]. Letní tábory SUMMER TIME CAMPS. Dostupné z WWW: <<http://www.syka.cz/>>.

Počet dětí: 147

Cena: 4870 Kč

12.2 CK Topinka

Cestovní kancelář Topinka se specializuje na pobyty dětí a mládeže. Vznikla roku 1991 a kromě táborů pořádá i školy v přírodě, teambuildingové kurzy a vlastní několik rekreačních středisek, kde poskytuje ubytování i uceleným skupinám. Nabízí dětské tábory a školní pobyty v České republice⁶¹ i v zahraničí.⁶² V letech 2009 a 2010 se táborů CK Topinka zúčastnilo přes 2500 dětí. CK Topinka nabízí velmi široké spektrum zaměření táborů, od táborů pro nejmenší (Baby tábor), přes klasické tábory až po adrenalinové campy (military, airsoft, paintball, Call of Duty) a specializované tábory (taneční, počítačový, tátové se syny, dívčí). Tábory trvají 7-15 dní podle zaměření tábora.⁶³ Ve výzkumu se budu zabývat konkrétně rekreačním střediskem Růžená a airsoftovým táborem.

Rekreační areál Růžená se nachází na břehu rybníka Pařezitý, mezi městy Sedlec-Prčice a Milevsko na rozhraní Středočeského a Jihočeského kraje. Areál se nachází zhruba 500 m od vesnice Růžená a spadá do katastru obce Chýšky.

Absolvovaný tábor: Airsoft camp 14.8. – 21.8. 2010

Počet dětí: 45

Cena: 3990 Kč

12.3 Pecka

Tábor je pořádán pionýrským oddílem 1. PS Jablonec nad Nisou, nachází se nedaleko hradu Pecka na louce pod lesem v blízkosti vesniček Bělá u Pecky a Stupná. Každý rok je stavěn znovu od základů. Historie tábora sahá až do roku 1975 a jeho tradice trvá až do dnešních dnů. Od roku 2010 má tábor dva běhy, každý

⁶¹ Rekreační střediska: Růžená, Varvažov, Ostrovec, Vestec v oblasti na rozhraní středních a jižních Čech a Zubří na Moravě

⁶² Zahraniční pobyty se pořádají v destinacích: Itálie – Cesenatico, Torre Saracena, Španělsko – Oropesa del Mar, Chorvatsko – Biograd na Moru, Rakousko – Korutany, Slovensko - Roháče

⁶³ *Tabory.cz* [online]. c2011 [cit. 2011-06-19]. Dětské tábory 2011, dětská táborová rekreace 2011. Dostupné z WWW: <<http://www.tabory.cz/>>.

běh trvá 19 dní. CTH má rok od roku jiné zaměření. Děti bydlí v podsadových stanech, které před začátkem staví vedoucí a v průběhu tábora se na chodu podílejí děti pod dohledem instruktorů a vedoucích. V areálu táborové louky je studna s pitnou vodou, jídelna, kuchyně, a provizorní koupelna, kde je nádrž na vodu a kotel na ohřev teplé vody. Tábora se účastní 25-30 dětí.⁶⁴

Absolvovaný tábor: 1.7. – 14.7.2010

Počet dětí: 25

Cena: 3400 Kč

⁶⁴ *Webnode.cz* [online]. c2008 [cit. 2011-06-19]. Tábor Pecka 2009. Dostupné z WWW: <<http://tabor-pecka.webnode.cz/>>., *Tabor-pecka.cz* [online]. c2010 [cit. 2011-06-19]. Tábor Pecka. Dostupné z WWW: <<http://www.tabor-pecka.cz/>>.

13 Prezentace výsledků

13.1 Případová studie

V jednotlivých kategoriích dochází ke srovnání táborů. Na konci každé kategorie následuje krátké shrnutí zjištěných poznatků.

13.1.1 Zázemí

SYKA AGENCY

Tábor je dobře dopravně dostupný, až do areálu vede obecní cesta, po které se dostane i sanitka nebo hasiči. V areálu tábora se nachází 17 dřevěných chatiček se dvěma pokoji s palandami, předsíní a verandou. Pokoje jsou rozděleny na malý (4lůžkový) a velký (6 lůžkový). Maximální obsazení každé chatičky tedy je 10 účastníků. V předsíni se nachází velká dřevěná police na odkládání věcí. Děti spí na matracích potažených prostěradlem ve vlastním spacáku. Dále se zde nacházejí dvě dlouhé provozní budovy. Od chatek vzdálenější budova je kuchyně se dvěma jídelnami, terasou a klubovnou. Jídelny jsou malé a děti musí chodit jíst na etapy. Kuchyně je vybavena v souladu s hygienickými normami. V prostoru vedle jídelny se nachází také umyvadlo s tekoucí pitnou vodou. Pro děti je v jídelně dostupná 24 hodin denně též várnice s čajem nebo šťávou.⁶⁵ V klubovně a jídelnách probíhá výuka angličtiny.

V budově blíže k chatkám se nachází kancelář majitele areálu a agentury, sklad ložního prádla, sportovní sklad, terasa s pingpongovými stoly, zázemí a pokoje pro vedoucí a plně vybavená ošetrovna s izolací.⁶⁶ V prostoru nad chatkami najdeme dvě oddělené koupelny, jedna pro chlapce druhá pro dívky a záchody s umyvadlem. Zatímco koupelny (po rekonstrukci) svou kapacitou plně vyhovují vyhlášce 106/2001Sb., záchody mají v tomto směru nedostatky a kapacita vyhlášce neodpovídá. V době tábora má agentura udělenou výjimku a v nejbližší době čeká záchody celková rekonstrukce a přestavba dle podmínek určených výše uvedenou

⁶⁵ Nevýhodou je, že větší část dne (mimo snídani, oběd a večeři) nejsou k dispozici skleničky a děti si tak musí nosit láhve na pití s sebou.

⁶⁶ Zákon 258/200Sb.

vyhláškou. Koupelny a záchody každý den uklízí profesionální uklízečka a o kontrolu čistoty se stará zdravotník.

Vedle chatek jsou umístěna dvě písková volejbalová hřiště a fotbalové hřiště s pevně usazenými brankami.

Sportovní sklad je plně vybaven potřebnými pomůckami pro různé hry a soutěže. Nechybí zde ani plovací vesty a pádla na lodičky kotvící u mola. Mimo sportovního skladu je k dispozici i sklad materiálu pro běžné použití. Po každém turnusu je materiál dle potřeb a požadavků vedoucích doplňován. V tomto skladu jsou uloženy i veškeré rekvizity potřebné pro CTH včetně rekvizit z minulých ročníků.

Celkově materiál zajišťuje agentura podle seznamu hlavních vedoucích. Oddíloví vedoucí jsou povinni zajistit si pouze kostým popř. specifické věci potřebné pro jimi vymyšlené oddílové činnosti.

CK TOPINKA

Do areálu Růžená vede asfaltová cesta, kterou s lehkostí projede jakékoli vozidlo dopravní obsluhy (nákladní auta, autobusy, sanitka, hasiči...). Rozprostírá se na břehu rybníka, který je přístupný přes travnatou pláž přímo u brány do tábora. V areálu se nachází 37 dřevěných chatek s verandou, každá s kapacitou 4-6 lůžek. Děti spí na postelích vybavených dekou a polštářem s povlečením. Součástí chatek jsou také akumulární kamna na elektrický proud, která lze v případě špatného počasí centrálně zapnout. 4 chatky určené pro vedoucí nebo učitelský sbor jsou vybaveny i malou koupelnou se sociálním zařízením. Vedle chatek pro personál najdeme ještě sportovní sklad a chatku pro vedoucí, kde se konají porady a která slouží také jako materiální sklad pro chatovou část tábora. Nachází se zde jedna velká centrální budova, v níž jsou dvě jídelny s profesionální kuchyní, klubovna s televizí a DVD/CD přehrávačem, zastřešená terasa s pingpongovým stolem. Jídelny jsou propojené s výdejním okénkem a pojmu přibližně 150 dětí. V jídelně je 24 hodin denně k dispozici čaj nebo šťáva a ták se skleničkami. Vedle nádrže s pitím je také kohoutek s tekoucí pitnou vodou. Součástí této budovy jsou záchody a koupelny rozdělené na dívčí a chlapecké. V průběhu tábora všechny jmenované prostory průběžně uklízí personál najatý provozovatelem. S centrální budovou sousedí menší,

v níž je umístěna izolace a plně vybavená zdravotnická ordinace. O čistotu na izolaci se starají zdravotníci, kteří kontrolují i čistotu ostatních prostor.

Před chatkami se rozprostírají dvě volejbalová hřiště. Součástí areálu je i louka nacházející se za potokem, která slouží jako místo pro letní stanové tábory. V letním období jsou na louce umístěné podsadové stany s celkovou kapacitou 50 dětí. Tato část areálu se využívá pro adrenalinové campy (paintbal, airsoft, military, atd.). V případě špatného počasí je možné využít budovu sousedící se stanovým městečkem. V budově se nachází 4 učebny vybavené lavicemi a tabulí, sklad materiálu pro tábor a dvě předsíně. Vedle stanového městečka najdeme volejbalové hřiště, louku a maličkou pláž umožňující vstup do rybníka z jiné strany. Díky značné rozlehlosti louky je její druhá část často využívána jako místo k provádění instruktáže bezpečného zacházení se zbraní, to je pro adrenalin campy velmi důležité.

V době letních táborů mají chatová část a stanové městečko oddělené programy a jiné kolektivy vedoucích. „Tábory“ se potkávají pouze v době vydávání jídel v jídelně a mají společné koupelny a záchody. Společný je také sportovní sklad, kam mají přístup pouze vedoucí a který je vybaven několika druhy míčů, vzduchovými puškami, basebalovými pálkami, tenisovými raketami apod.

O celkové materiální zabezpečení a vybavení se stará provozovatel, tedy zástupce agentury, po dohodě a předložení seznamu požadavků hlavními vedoucími. V době konání škol v přírodě je materiální vybavení pořizováno na základě požadavků vychovatelů a učitelů základních škol, které jsou zde ubytovány.

Chatová část rekreačního střediska je využívána celoročně – od jara do podzimu zde probíhají školy v přírodě a dětské tábory. V zimním období je k dispozici nedaleký lyžařský areál Monínec a středisko se využívá pro ubytování lyžařů.

PECKA

Tábor je postaven každý rok těsně před příjezdem dětí na zelené louce pod lesem. Je hůře dopravně dostupný. Pokud se sem chceme dostat autem, musíme projet potočným brodem nebo po louce vzdáleným nájezdem na pole. Cesta po louce je v době špatného počasí a delších dešťů podmáčená a prakticky nesjízdná. Děti přijíždějí na 6 km vzdálené nádraží v Borovnici a odtud pak jdou pěšky až do tábora.

V areálu tábora se nachází 20 podsadových stanů, 2 menší chatky. Stany jsou postaveny do podkovy a z volné strany ohrazeny dřevěnou bránou, vyrobenou ze dvou dlouhých úzkých kmenů. Chatky fungují jako kuchyňka a jídelna. V chatce, kde je kuchyně, je také umístěn stůl, kde se konají porady vedoucích. Součástí kuchyně je i menší sklad potravin, oddělený od kuchyně dřevěnou přepážkou. Za kuchyňskou chatou je malý betonový skládek fungující jako provizorní lednice, a várnice na převáření pitné vody. Pitná voda ve várnici se zčásti používá na mytí nádobí a vaření čaje pro děti. Voda z této várnice se nalévá do jiné, kde se louhuje přímo čaj. Várnice na vodu je ohřívána stálým přikládáním dříví do ohně. Pitná voda je z vlastní studny. Nad jídelnou, která je v chatce sousedící s kuchyní, jsou dva samostatné pokojíky pro hlavní vedoucí, ostatní vedoucí spí ve stanech.

Na spodním okraji louky je umístěna dřevěná bouda na kůlech sloužící jako koupelna. Voda je sem přiváděna skrze přečerpávací nádrž z potoka dlouhými hadicemi. Když dojde voda v nádrži, je nutné ji opět načerpat. K dispozici je také nádrž s kotlem na teplou vodu. Teplá voda se ohřívá pomocí udržování ohně pod kotlem neustálým přikládáním dřeva, není tedy k dispozici celý den. Koupelna je pouze jedna a chlapci a dívky se ob den střídají na sprchu. Ranní a večerní čištění zubů se odehrává u potoka, kam chodí děti s pitnou vodou v kelímkách.

Funkci záchodu zastává tzv. latrína,⁶⁷ která je postavená v lese a na ní je vytvořená konstrukce ze dřeva pokrytá plachtami proti dešti a pro zaručení určitého pocitu intimity. Velkou nevýhodou je, že les je volně přístupný pro mnoho lidí. Mytí rukou u latríny je zajištěno pomocí barelů s kohoutkem naplněných vodou. U barelů je připevněno také mýdlo. Koupelna a latrína jsou od stanů vzdáleny zhruba 50 metrů.

Na louce, kde tábor stojí si, v jeho průběhu, děti s vedoucími postaví volejbalové hřiště. Součástí areálu není žádný sportovní ani jiný sklad vybavení a náčiní. Jsou zde pouze poličky, do kterých se část vybavení dá umístit. Materiálové vybavení si zajišťují vedoucí sami z vlastních zdrojů a částečně z oddílového vybavení, další potřebný materiál se nakupuje z peněz za tábor a z táborového rozpočtu.

⁶⁷ Jáma vyhloubená v zemi opatřená dřevěnou konstrukcí.

ZÁVĚR

Zázemí Syka agency a CK Topinka plně využívá vybavenosti a výhod rekreačního střediska, kterými oba areály v minulosti byly. Je proto snadnější dodržovat hygienické normy a vyhlášky. Samozřejmě, že každý z provozovatelů svůj areál neustále modernizuje a vybavuje ke spokojenosti všech pracovníků a účastníků. Tato dvě střediska mají srovnatelné podmínky pro pořádání táborů. Naproti tomu tábor na Pecce, který je pořádán dětským oddílem, má sice své výhody, ale je pro jeho organizátory velmi těžké (a v některých případech skoro nemožné) vyhovět podmínkám, které udávají hygienické vyhlášky. Přesto se organizátorům daří tábor stále pořádat a obstát při hygienických kontrolách. Za velkou výhodu tohoto tábora považuji to, že sem jezdí především děti z pořádajícího oddílu, které se zde účastní víkendových akcí. Jsou tak na prostředí zvyklé.

Co se týká vybavení kuchyně i ostatních prostor. V areálech cestovních kanceláří mají zaměstnanci zjednodušenou práci při vytváření profesionálních podmínek. Mají dostatek prostoru pro ukládání potravin podle hygienické vyhlášky i pro ukládání ostatního materiálu. Zatímco u profesionálních kuchyní cestovních kanceláří jsou prostory pro přípravu masa a zeleniny oddělené, jak to vyžaduje vyhláška, na Pecce je tento problém řešen přípravou masa a zeleniny na samostatných kuchyňských prkénkách. Vyhláška to umožňuje, ale nedoporučuje. Jako velký nedostatek vidím, spojení kuchyňských prostor a prostoru pro vedoucí. V případě cestovních kanceláří a podle vyhlášky do kuchyně nesmí nikdo nepovolaný. Na táboře Pecka má do kuchyně podle táborového řádu vstupovat pouze vedoucí konající službu, ale obvykle se v kuchyni pohybují všichni vedoucí. Tím vzniká chaos a prostor na přípravu jídla se rázem zmenší. Na táboře Pecka je problém také se zajištěním zdravotní izolace. Jelikož je to stanový tábor a jeho kapacita je velmi omezená, je pro potřeby izolace a ordinace vyhrazen jeden až dva stany. V jednom ze stanů je umístěno vybavení a v druhém potom pacienti, kteří mají být na izolaci. Bohužel se pak stane, že izolaci nelze úplně oddělit od ostatních stanů a dochází tak k neplánovaným návštěvám pacientů, což je nežádoucí.

Z hlediska kategorie zázemí jsou rozdíly velké. Cestovní kanceláře mají k dispozici vybavené prostory. Zatímco většina dětských táborů organizovaných oddíly, jsou-li pořádány na zelené louce, má jen omezené prostory pro vybavení a zajištění všech požadavků daných vyhláškami. Některé dětské oddíly využívají,

pro lepší zajištění hygienických a provozních podmínek, prostor rekreačních areálů, které si pronajímají na dobu tábora.

13.1.2 Personál

SYKA AGENCY

V průběhu tábora se o přípravu stravy stará profesionální kuchařka, která v období od září do června vaří v mateřské školce. Hlavní kuchařce pomáhají 3-4 brigádnice najaté na celé léto. O úklid se stará pod dohledem školeného zdravotníka profesionální uklízečka.⁶⁸ Na zásobování a správu areálu dohlíží po dobu konání tábora správce a jeho pomocník. O děti pečuje tým školených vedoucích. V týmu je hlavní vedoucí, 11 oddílových vedoucích, 3 volní vedoucí a 2 praktikanti. Vedoucí jsou vybíráni z reakcí na inzeráty na internetu (www.borovice.cz) na základě osobního pohovoru a profesního životopisu. Každý turnus tábora zajišťuje jiný tým oddílových vedoucích, hlavní vedoucí zůstává stále stejný.⁶⁹

CK TOPINKA

Rekreační středisko Růžená je areál s celoročním provozem, tomu odpovídá i složení provozního personálu. Pro CK Topinka pracují na plný úvazek lidé z okolí areálu tábora. V kuchyni je dvousměnný provoz, kde každá směna má svou hlavní kuchařku a 3-4 členy. V období škol v přírodě a letních táborů je tým ještě posílen pomocníky. Areál má stálého správce a jeho zástupce. Ti zajišťují zásobování.⁷⁰ O úklid všech prostor se stará uklízečka nebo uklízeč najímaný na sezónu květen – říjen. Uklízečka se stará o úklid chatek mezi jednotlivými pobyty škol v přírodě, úklid mezi táborovými turnusy je svěřen zčásti dětem pod dohledem vedoucích.

O děti pečuje tým školených vedoucích. Vedoucí jsou vybíráni na základě zkušeností a osobních pohovorů z reakcí na inzeráty na internetu (www.borovice.cz, www.tabory.cz). Hlavní vedoucí pro své tábory vybírá výkonný manažer

⁶⁸ Profesionální uklízečku agentura najímá až od prázdnin 2010, v letech před tím se na úklidu podíleli vedoucí a zdravotníci.

⁶⁹ V případě I. turnusu je to Přemysl Kavan, II. a III. turnus zabezpečuje Mgr. Zdeněk Dvořák.

⁷⁰ Ve většině případů přijíždí zásobovací vozy firem až do areálu. Pokud je potřeba menší nebo mimosezónní nákup zabezpečují ho.

CK Topinka z řad vedoucích a vychovatelů, kteří se zúčastnili alespoň jednoho tábora nebo školy v přírodě. Hlavní vedoucí si pak sestavují své vlastní týmy ze svých známých nebo podle doporučení výkonného manažera. Tým airsoftového tábora tvoří: hlavní vedoucí, 4 oddílový vedoucí a 2 instruktoři na airsoft z firmy zajišťující vybavení a akce.

PECKA

Zde je personální situace řešena zcela jinak než u cestovních kanceláří. Jde o dětský oddíl, se kterým pracuje tým vedoucích celý rok. Výběr vedoucích je tedy jasný. K vedoucím se na tábor ještě přidávají praktikanti z řad nejstarších dětí, které již nemohou jet jako děti. Hlavní vedoucí je potom jeden z kolektivu vedoucích. Na tomto táboře není žádný provozní personál, úpravy okolí a tábora dělají v průběhu pobytu samy děti, samozřejmě s ohledem na věk (hrabání kůry, řezání dřeva, stavba sušáků, úprava ohniště). Také úklidu se děti zúčastňují pod dohledem vedoucích. Kuchařku dělá manželka hlavního vedoucího, která vystudovala hotelovou školu, a s přípravou pomáhají ostatní vedoucí.⁷¹ Na některých přípravách se podílí i samy děti – škrábání brambor, mytí zeleniny.

ZÁVĚR

Na rozdíl od dětských táborů, které si oddíly pořádají sami, si cestovní kanceláře vedoucí většinou vybírají přes inzeráty. Běžná praxe je taková, že pokud se vedoucí přijatý přes inzerát osvědčí, je mu nabídnuta dlouhodobá spolupráce. Kanceláře a jejich manažeři tak mají velký výběr vhodných vedoucích na pozice oddílových i hlavních vedoucích a vychovatelů. Stává se ale, že vedoucí někde selže, což podle inzerátu a jednoho osobního pohovoru často nepoznáme. Výběr vedoucích v oddílech je jednodušší, vedoucími se stávají odrostlé děti a instruktoři, kteří s dětmi pracují celoročně, a jen velmi výjimečně je takový kolektiv doplněn někým úplně neznámým.

Tábory dětských oddílů jsou zpravidla svébytné jednotky a je do nich hodně obtížné proniknout a začlenit se do nich ještě obtížnější. Naproti tomu do skupin vedoucích sestavených CK je sice jednodušší proniknout, ale zpočátku nikdy nevíme, co nás čeká a co můžeme očekávat my.

⁷¹ Všichni vedoucí musí mít potravinářský průkaz.

Oddílové tábory mají své kouzlo i v rovině provozního personálu. Zatímco děti na táborech CK si uklízejí jen po sobě a vše ostatní za ně udělá někdo jiný, děti na oddílových táborech se o své okolí musejí starat a uklízet si ho samy. Tím se také naučí trochu větší samostatnosti a více si své práce váží.

13.1.3 Nabídka, propagace, komunikace

SYKA AGENCY

V současné době nabízí Syka Agency 3 typy táborů dohromady ve 13 termínech a nepořádá žádné jiné akce. O jejich nabídce je možné se dozvědět z internetu (sponzorované odkazy na: www.google.com, www.borovice.cz), rádií (KISS Praha), novin (MF Dnes, Lidové Noviny) a časopisů (Lidé a Země). Probíhají také letákové akce ve školách a mnoho dětí se na tábor vrací z předešlých let a vozí s sebou nové kamarády.

Internetové stránky propagující tábor SUMMERTIME jsou přehledné a obsahují nejaktuálnější informace. Nalezneme zde vše, co nás ohledně tábora zajímá. Za přínosnou považuji i možnost přepnutí stránek do anglického jazyka. Na stránkách je umístěna i fotogalerie z minulých ročníků a veškeré potřebné informace ohledně tábora, dokonce i naznačení tématu. Co se mi moc líbilo, je pozvánka určená dětem, kde se dozvídají téma tábora. Pozvánka je psána poutavým jazykem, který každého alespoň na chvíli vtáhne do děje tábora, aniž by tam vůbec odjel. V pozvánce jsou děti také informovány o tom, jak mají postupovat, aby si zajistily, že budou ve stejném oddíle a stejné chatce jako jejich kamarádi.

Stránky také obsahují odkaz na recenze na tábory z minulých let. Rodiče tak mohou zjistit spokojenost ostatních. Součástí stránek je také mapka a popis cesty do tábora, kdyby chtěli svou ratolest odvézt až na místo konání tábora.

Se začátkem tábora dostane každý hlavní vedoucí služební telefon a rodiče mají v pokynech jeho číslo. V průběhu tábora není problém na číslo vedoucího zavolat a zeptat se na své dítě. Před začátkem tábora a po jeho skončení se o komunikaci s rodiči stará, stejně jako o administrativu, agentura prostřednictvím svého zástupce.

CK TOPINKA

Nabídka táborů CK Topinka je velmi široká. Mimo táborů je možné objednat si i teambuildingové kurzy, školy v přírodě a všelijaké další výlety vytvořené podle vašich požadavků přímo na míru.

Nabízí tábory s nejrůznějším zaměřením (baby, klasické, taneční, adrenalinové, apod.) Celou nabídku najdeme na internetu (www.tabory.cz). Tábory CK Topinka propagují také rádia, a katalogy spřátelených cestovních kanceláří (CK Sindibád). Podle ankety uvedené přímo na stránkách CK, se o ní lidé dozvídají nejčastěji právě z internetu a potom od známých.

Stránky jsou na pohled celkem přehledně strukturované, ale při hlubším prohlížení se v nich můžeme ztratit. Jakmile se nám odkaz zobrazí, ukáží se nám všechny novinky a aktuální informace jako je například stav táborů. Zobrazují se ale pouze tábory, kde již je obsazeno, nebo jsou poslední volná místa. Nalezneme zde veškeré informace, které potřebujeme. Je zde i sekce, kde si můžeme prohlédnout všechny hlavní vedoucí všech táborů. Přímo u vybraného tábora je potom také aktivní odkaz k vizitce hlavního vedoucího, takže rodiče snadno zjistí zkušenosti a délku spolupráce vedoucího s CK a mohou se podle toho rozhodnout. Co se mi na stránkách líbí, je fotogalerie. Fotogalerie je přehledně rozčleněná podle roku a data konání tábora, snadno tedy najdeme ten svůj. Fotky se přidávají průběžně již v době konání tábora, rodiče tak mají okamžitý přehled, co děti dělaly. Jako pozitivní hodnotím také odkaz na nabídku práce pro CK Topinka přímo na stránkách.

Podobně jako je tomu u předchozí CK stará se o komunikaci s rodiči v průběhu tábora hlavní vedoucí nebo manažer CK. Před táborem a po jeho skončení komunikuje s rodiči především marketingové oddělení.

PECKA

V případě tábora Pecka se nedá mluvit přímo o nabídce táborů. Je to tábor dětského oddílu, který má pouze jeden turnus pořádaný právě pro oddíl 1. PS Jablonec nad Nisou. Tábor je vrcholem celoroční činnosti oddílu. Jezdí sem i děti, které oddíl nenavštěvují, a v posledních letech množství těchto dětí roste. Svou nabídku oddíl propaguje již od ledna po celé republice pomocí internetu a letáků rozdáváných ve školách.

Tábor jako takový nabízí především pobyt v přírodě. V posledních dvou letech se koná ještě jeden turnus jednoho ze spřátelených vedoucích.

Internetové stránky tábora obsahují pouze stručné informace především ohledně organizace tábora. Nejsou moc často aktualizované. Nejnovější fotografie, které na stránkách mají, jsou z roku 2008 a odkaz na loňské fotografie je neaktivní. Celkově jsou stránky velmi strohé a málo propracované. Pokud by rodiče toužili podat si přihlášku, odkaz je přesměruje na starší stránky oddílu, kde, mimo přihlášky a pokynů k vyplnění, nejsou informace žádné.

V průběhu tábora s rodiči komunikuje hlavní vedoucí, ale v místě pobytu je někdy velmi špatný signál. Před táborem se komunikace týká především doplňkových dotazů rodičů a vysvětlování pokynů k listinám a přihláškám (to se dozvedí na informační schůzce k táboru). Po táboře se komunikace týká zpětné vazby a probíhá emailem.

ZÁVĚR

Celkově se dá říci, že lépe propracovanou nabídku a propagaci mají cestovní kanceláře, a to především tu internetovou na jejich stránkách se dozvíme vše, co potřebujeme.

U stránek oddílu je to horší. Zde se vedoucí spoléhají spíše na to, že se rodiče vše dozvedí na informační schůzce. CK takové schůzky nepořádají. Na jejich tábory jezdí často děti ze všech koutů republiky i z ciziny a uskutečňovat schůzky rodičů by bylo problematické.

Bohužel jsem se od žádné z organizací nedozvěděla, v jaké výši jsou finanční náklady, které investují do propagace.

13.2 Logický model programu

Cílem této metody bylo analyzovat programovou část tábora na úrovni vstupů, aktivit a výstupů. Na základě získaných informací jsem vzor modelu společný pro všechny hodnocené tábory sestavila následovně. Cílem každého tábora bylo:

1. Naučit děti nové znalosti a dovednosti.

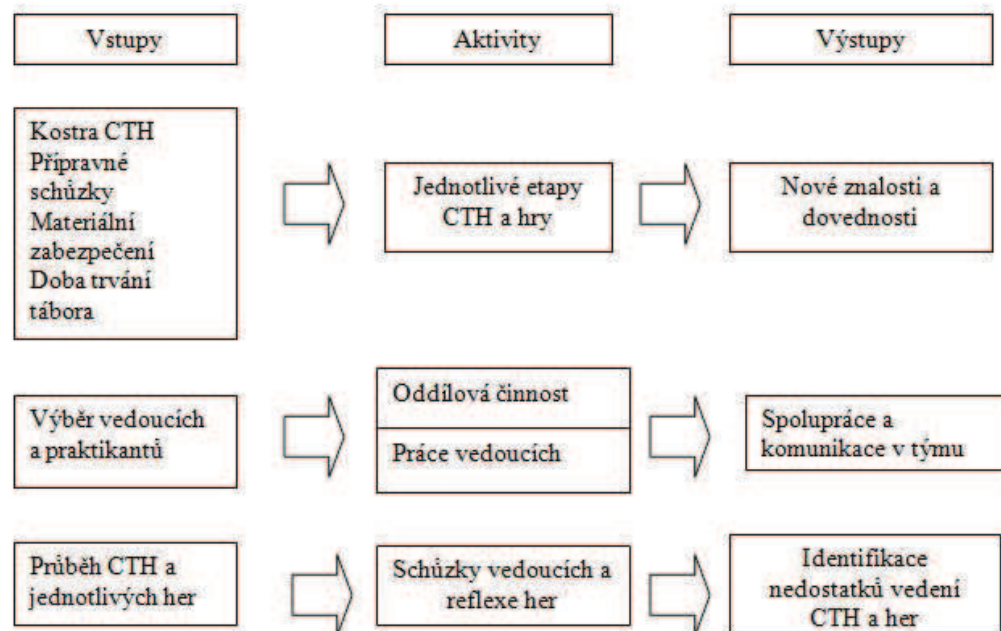
Děti se učily nové znalosti a dovednosti a ty pak procvičovaly prostřednictvím jednotlivých etap CTH, her a soutěží. K dobrému průběhu her a soutěží přispívaly tyto aspekty: vytvořená kostra CTH, přípravné schůzky vedoucích, dostatek materiálu.

2. Posílit spolupráci a komunikaci mezi dětmi, aby pracovaly jako jeden tým.

Posilovat spolupráci a komunikaci dětí v týmu se dařilo prostřednictvím oddílové činnosti v jednotlivých oddílech, například hrami na posílení spolupráce. Ke splnění tohoto výstupu bylo potřeba vybrat kvalitní tým vedoucích a praktikantů.

3. Identifikovat nedostatky ve vedení her a soutěží z pozice vedoucího.

K identifikaci nedostatků ve vedení her přispělo zpětné hodnocení na večerních schůzích. Abychom mohli provádět hodnocení, je nutné znát průběh her a soutěží.

Obrázek 1: Logický model programu

V následující části se věnují konkrétním táborům a jejich programům.

13.2.1 Summertime

Zaměření programu

Programová část má ucelenou tematiku danou tématem CTH. Tématu CTH se přizpůsobují všechny hry a programy. CTH se skládá z 8-10 etap. Každá etapa CTH je zářezována legendou vážící se k určité historické skutečnosti. Některé historické skutečnosti byly pro potřeby CTH mírně pozměněny. CTH je detailně propracovaná a prolíná se celým táborem jako tenká nit. V areálu tábora se objevují čínské nápisy, tabule se zajímavostmi o Číně a její historii.

Obsah CTH je detailně rozpracován a připraven, v průběhu tábora a v závislosti na počasí se ale s etapami dá pohybovat a přesouvat je do jiných časů nebo dnů.

O dopolední program dětí se starají oddíloví vedoucí a lektoři (lektoři mají děti na výuku angličtiny). Vedoucí vymýšlejí aktivity jak odpočinkové (plavba na lodičkách, koupání, výlet do okolí, hry), tak takové, které se váží k etapám CTH podle pokynů hlavního vedoucího. Odpoledne je věnováno vždy etapám CTH. V případě potřeby je jim věnován i večer. Večer zpravidla sehrají vedoucí scénku nebo děti prezentují zadané úkoly (vyprávění legend, tvorba básničky...). V průběhu tábora se koná i několik nočních her, dva výlety, posezení u táborového ohně a diskotéka.

Každý rok již v lednu schvaluje majitel agentury téma CTH a hlavní vedoucí ho poté rozpracovává společně s oddílovými vedoucími. Program je sestaven tak, aby děti měly minimum volného času.

1. Nové znalosti a dovednosti

Jednotlivé etapy hry jsou upraveny tak, aby jejich splnění bylo umožněno jak nejmladším, tak nejstarším dětem. Bodování etap je ve všech případech stejné. Pouze některé hry jsou přizpůsobeny tak, aby v nich měly výhodu i nejmladší děti a získaly mnoho bodů. Kontrola znalostí a dovedností dětí byla prověřena v rámci závěrečné etapy CTH, kde děti absolvovaly cestu do zakázaného města. Na této cestě byla vytvořena stanoviště s otázkami a úkoly, které děti plnily. Otázky se týkaly znalostí získaných během celého pobytu. Například: Jakého náboženského vyznání je většina čínské společnosti? Kdy začíná čínský nový rok? Rozsah znalostí záležel na zájmu

děti o vystavené nástěnky s informacemi. Velkou roli zde měli také vedoucí. Ti během celého pobytu děti upozorňovali na nové nástěnky a informace. Záleželo především na ochotě a pílí dětí a vedoucích, zda se informacím věnovali a v jaké míře.

2. Posílení spolupráce a komunikace v týmu

Velkou roli hraje vedoucí i jako koordinátor celého oddílu. Během několika prvních dní tábora zpravidla rozpozná vlastnosti a dovednosti dětí a může tak odhadnout, jak se bude dítě chovat v určité situaci. Vedoucí tak reaguje i na problémy skupiny a motivačními hrami a rozhovory se snaží oddíl formovat tak, aby obstál při hrách jako tým. Nezáleží jen na vedoucím, ale především na dětech do jaké role se vcítí. Spolupráci skupiny také podporuje bodování uvnitř oddílu. Toto bodování slouží částečně i jako motivace pro pilné děti, podporuje tak i soutěživost uvnitř týmu. Spolupráce a komunikace v týmu se zde projevovala v bodování CTH a vzájemné podpoře dětí. V mnoha oddílech byly nečesky mluvící děti. Problémy nastávaly v případech, že bylo potřeba vysvětlit jim pravidla her a soutěží. Takové děti si pak připadaly vyčleněné z kolektivu. Ostatní děti se snažily je při hrách povzbuzovat a také jim pravidla vysvětlit v angličtině nebo jiným způsobem. V několika oddílech si děti své role vymezily relativně rychle. Velká část oddílu byla v takových případech složena z dětí, které se již znaly nebo byly v příbuzenském vztahu. V dalších oddílech vymezení rolí mezi dětmi nebylo tak rychlé a často se stalo, že děti mezi sebou vůbec nekomunikovaly a nespolupracovaly spolu. To se také projevovalo v celkové soudržnosti oddílu v soutěžích a hrách.

Vybrané etapy hry se sestavovaly tak, aby jednotliví členové oddílů museli spolupracovat i se členy u jiných oddílů. Taková situace také přispívala ke vzájemné komunikaci mezi oddíly a spolupráci mezi dětmi samotnými. Poslední den využívaly děti volné chvíle k výměně kontaktů mezi sebou. Snad žádné dítě neodjelo bez kontaktů na nové kamarády.

3. Identifikace nedostatků ve vedení her

Jednotlivé hry a etapy připravovali vedoucí a organizátoři již v červnu, a v průběhu roku od ledna. Před naším turnusem hry hráli již účastníci dvou předešlých táborů. Hry byly tedy vylepšovány postupně a každý další turnus tak věděl, kde ostatní udělali chybu. Přesto je na každé hře vždy co vylepšovat, jak jsme se přesvědčili

i my. Každou uvedenou hru jsme si vysvětlili na večerní poradě a domluvili se na pravidlech. V průběhu hraní pak jeden z vedoucích zůstal v roli pozorovatele a hru na večerní poradě reflektoval. Tuto metodu jsme letos zavedli první rok a osvědčila se natolik, že ji budeme používat i nadále. Chyby v hrách většinou vznikaly v důsledku špatného načasování startu nebo konce, chybného pochopení pravidel dětmi nebo vedoucími a v některých případech i nevhodným výběrem terénu.

13.2.2 CK Topinka

Zaměření programu

Vzhledem k široké nabídce je i program jednotlivých táborů různý. Lze říci, že systém je zavedený asi takto: každý rok v lednu osloví manažer kanceláře hlavní vedoucí, kteří vedli tábor v loňském roce. Tito vedoucí si pak vymyslí téma svého tábora a podle toho vytvoří program. Na mnoha táborech z nabídky je téma jasně dané např. Call Of Duty. Obecně se dá říci, že hlavní vedoucí vždy dbá na to, aby děti neměly příliš volného času, ale zároveň nebyly vyčerpané. Airsoftový tábor má téma pevně dané a je jím právě airsoft, který děti hrají každý den. Mimo airsoftu se vedoucí snaží vyplnit zbytek programu výukou bojových umění nebo taktik pro následující airsoftové boje.

Tábor nemá žádnou ucelenou CTH, táborové bodování se skládá z bodování airsoftu a bodování za umístění v hrách a soutěžích. Hlavním tématem tábora je tedy airsoft a vše, co se této hry týká. Součástí večerního program je volné posezení u ohně, diskotéka nebo osobní volno. Do programu týdenního airsoftového tábora je zařazen jeden celodenní výlet.

Program tábora je podrobně propracován, ale zároveň je zde velký prostor pro změny. Jednotlivé hry nemají přesné pořadí a motivace.

1. Nové znalosti a dovednosti

Tábor nemá ucelenou CTH, jak již bylo řečeno. Jeho hlavní náplní je hra airsoft. Dozor nad průběhem airsoftu zajišťují dva instruktoři firmy, která airsoft zabezpečuje. Tito instruktoři v době plnění jednotlivých her a misí děti bodují a na večerní poradě potom tyto body zapisují do bodovacích archů. Archy se umísťovaly na viditelné místo na nástěnce tak, aby měl každý přehled o umístění

svého týmu. Jelikož tábor nemá žádnou CTH, nemohly za ni děti být bodovány. Mimo airsoftu se děti věnovaly se svými vedoucími, bojovým taktikám a sportovním hrám. V rámci nácviku bojových taktik se děti učily také jiné dovednosti, které později využily při plnění misí. Mezi dovednosti, jež měly ovládat, patřily např. znalost zásad první pomoci, orientace v mapě a prostoru, umění vázání několika uzlů. Některé takto získané vědomosti a dovednosti si následně vyzkoušely v nestandardních podmínkách, například bojových situacích nebo hrách. Využití všech dovedností získaných v průběhu tábora se nepodařilo do programu zařadit, přesto byl plný her a soutěží, které děti bavily.

2. Posílení spolupráce a komunikace v týmu

Na táboře má vedoucí na starosti oddíl dětí ve věku 10 -17 let. Jedná se především o chlapce. Věková nesourodost oddílů je dána snahou o výkonnostní vyrovnanost týmů v bojových hrách. Pro vedoucího je tak obtížnější nasměrovat děti k vzájemné spolupráci v oddíle. Vedoucí má tak těžkou pozici při vytváření spolupracujícího týmu a záleží na jeho osobnosti, jak se mu to povede. Jelikož jde o navzájem úplně neznámé děti, nebylo vůbec jednoduché za tak krátkou dobu vytvořit spolupracující týmy. Ze čtyř oddílů se podařilo třem týmům ve velmi krátkém čase vymezit si jednotlivé týmové role a určit bojové posty. Ve čtvrtém týmu došlo k částečnému selhání vedoucího, který si příliš vynucoval autoritu na úkor práce týmu. Tento vedoucí se snažil organizovat práci dětí pomocí příkazů a rozkazů a tím neustále narušoval klima celého oddílu. Jeho nedůvěra byla znatelná ve všech činnostech a oddíl tak při bojových akcích využíval jako vedoucího a rádce nejstaršího člena. Nepříznivé klima týmu se odrazilo také na bodování v airsoftu – obsadil poslední, čtvrté místo.

3. Identifikace nedostatků ve vedení her

Nedostatky ve vedení CTH zde nelze zjistit, jelikož neprobíhala žádná taková hra. CTH částečně nahrazovalo hraní airsoftu, který prostupoval celým táborem. Hodnocení airsoftových akcí se odehrávalo každý večer a plně vyhovovalo představám všech vedoucích. O vedení airsoftu se starali dva instruktoři koncesované firmy, která airsoft zabezpečovala. Jednotlivé hry mimo airsoft se připravovaly již od začátku roku, tedy od ledna. Jejich přípravu zajišťoval pouze hlavní vedoucí a manažer, ostatní vedoucí se vše dozvěděli až v místě konání tábora den před jeho

zahájením. To částečně zapříčinilo nedorozumění v práci vedoucích. Po dvou dnech se situace ustálila a tábor probíhal podle plánu. Přispěly k tomu i každovečerní schůzky, na kterých se určil program na následující den. Největším nedostatkem byla absence CTH, jež je u tohoto typu tábora jen velmi obtížně realizovatelná. Hry a soutěže probíhaly v rámci oddílů, proto nedostatky ve své práci reflektovali přímo sami vedoucí. Na večerní poradě pak všechny ostatní vedoucí informovali o průběhu her a jejich úskalích, aby se tak předešlo stejným chybám.

13.2.3 Pecka

Zaměření programu

Tábor je postaven na „zelené louce.“ Z toho také vyplývají některé činnosti, které je nutné do programu zařadit. Činnost oddílů je dopoledne rozdělena na 4 úseky – kuchyně, dřevo, pracovní činnosti a volný program. V rámci těchto činností se oddíly zabývají přidělenými úkoly. V odpoledním programu je místo pro CTH. V podvečerním a večerním čase mají děti osobní volno nebo se odehrávají vybrané etapy CTH. Tábor má každý rok jiné téma CTH a tomu se přizpůsobuje program a jednotlivé etapy.

CTH má ucelený rámec, neprostupuje ale celým táborem, týká se jen určitých částí dne a to těch, kdy probíhají etapy CTH. CTH a tábor jsou tak od sebe z velké části odděleny. CTH má sice tematiku a ucelený rámec, ale není propracovaná do detailů. Hry v rámci CTH jsou řazeny náhodně a z větší části na sebe nenavazují. Jednotlivé etapy jsou vymyšleny ze dne na den.

1. Nové znalosti a dovednosti

Tábor by měl být vrcholem celoroční činnosti. To, co se děti v oddíle naučily, si na táboře vyzkouší. Bohužel program tábora a CTH s celoroční činností oddílu nijak nesouvisí. Oddíl je na táboře rozdělen do tří skupin napříč věkovým spektrem. To umožňuje splnění jednotlivých etap všem oddílům. Přesto jsou některé hry upraveny tak, aby v nich vynikly mladší děti. Téma CTH je známé již od konce předešlého tábora a příprava jednotlivých etap začíná v lednu nebo únoru. Hry jsou sestaveny tak, aby navazovaly na dovednost, kterou se děti s vedoucími učí během dopoledne po tom, co splní všechny povinnosti. Návaznost se nepodařilo ve všech případech dodržet. Mezi dovednostmi, které se děti naučily, patřilo například vázání uzlů nebo základy první pomoci. Vázání uzlů si děti vyzkoušely ve hře

nazvané - Běž a uvaž. Princip hry byl velmi jednoduchý. Na vyznačené trase bylo pět stanovišť a na každém z nich děti uvázaly jeden určený uzel. Za uvázané uzly pak dostávaly body do bodování CTH.

2. Posílení spolupráce a komunikace v týmu

Děti má na starosti jeden vedoucí spolu se dvěma instruktory. Většina dětí se vzájemně zná z oddílu nebo z předešlých táborů. Jen malé množství z nich bylo úplně nových a neznámých. Tyto děti se do kolektivů zařazovaly jen velmi obtížně, uzavřený dětský kolektiv nechtěl do svého nitra pustit nikoho cizího. Pouze v jednom oddíle se podařilo nové děti rychle začlenit a vytvořit tak dobrou spolupráci v týmu. Ostatním oddílům trvalo déle členy přijmout a to se také projevilo ve výsledcích CTH. V těchto oddílech vedoucí častěji hráli s dětmi hry podporující spolupráci a komunikaci. Řešil se zde také problém, kdy dítě nechtělo hrát žádné hry a zcela se distancovalo od děje na táboře. Zjistilo se, že chlapec na tábor jet vůbec nechtěl a rodiče ho sem přesto poslali. Vedoucí tuto situaci vyřešili speciálními úkoly pro členy týmu. Každý den dali někomu z dětí bodovaný úkol a po jeho splnění dostal body celý oddíl. Chlapec se tak zapojil do táborového života. Oddíl, kde byl tento chlapec, nakonec CTH vyhrál.

3. Identifikace nedostatků ve vedení her

Jednotlivé hry a soutěže hodnotili vedoucí na každodenní večerní schůzce. Bohužel hodnocení probíhalo pouze na povrchní úrovni, hra se líbila x hra se nelíbila. Nedělala se žádná hlubší reflexe. V některých dnech k hodnocení ani nedošlo. Etapové hry se domlouvaly večer před uvedením a občas také bezprostředně před hrou samotnou. V mnoha případech nebyla CTH uvedena žádnou motivací spojující ji s tématem CTH. Děti tak nechápaly, proč se mají přeplavit na louce na ostrov, když nikde žádný nevidí. Děti pak celou hru ani nedohrály. To byl velký nedostatek CTH. U dalších her pak bylo vidět, že týmy hrají hru z nutnosti.

13.2.4 Shrnutí

1. Nové znalosti a dovednosti

Nejlépe propracovaný a připravený program má tábor SUMMERTIME. Především proto, že turnus, který jsem absolvovala je již třetím táborem se stejnou CTH a většina her a etap je již předem vyzkoušená. Existuje zde totiž nepsané pravidlo, že

vytvořená CTH se nemění, pouze se upravuje pořadí jednotlivých etap podle složení dětí nebo podle počasí. Program CK TOPINKA je propracován do velké míry s ohledem na airsoft. O program airsoftu se starají instruktoři firmy, která airsoft zprostředkovává. Vedoucí oddílu tak dostává prostor pouze mimo hraní airsoftu. Je zde také úplná absence CTH, kterou částečně nahrazuje právě hraní airsoftu. Určitě by se dalo program lépe sjednotit a vzájemně navázat. Tábor PECKA sice CTH má, ale z velké části jsou jednotlivé etapy vytvářeny ze dne na den a ztrácí tak vzájemnou návaznost. U některých her zcela chyběla motivace a etapa CTH tak postrádala smysl a byla dětmi vnímána pouze jako další hra. Kostra hry zřejmě připravená byla, ale organizátoři se jí moc nedrželi.

2. Posílení spolupráce a komunikace v týmu

Všichni vedoucí se svěřeným dětem snažili věnovat dle svých možností. Problémy, které nastaly během jednotlivých táborů, řešili vždy s ohledem na dítě i celý kolektiv. Pouze v jednom případě se stalo, že se nepodařilo vhodně zvolit vedoucího k oddílu. Na práci oddílu se tato skutečnost odrazila. V tomto případě mají výhodu vedoucí z tábora PECKA, kteří se vzájemně znají již z dob, kdy byli dětmi, a postupně si mezi sebou vytvořili určitou hierarchii. U táborů cestovních kanceláří je výběr vedoucích záležitostí hlavního vedoucího určitého tábora a ne vždy se tento výběr povede. Některé z oddílů během svého tábora spolupracovaly tak, že jejich vedoucí jim byl pouze dozorem bez autority a některé naopak měly vedoucího za partnera a kamaráda, který je nedílnou součástí týmu. Tato skutečnost se pak odrazila i v umístění v hrách a soutěžích. Spolupracující týmy obsadily lepší místa než týmy, kde se objevila absence komunikace a snaha o spolupráci, jak ze strany dětí tak i vedoucích a instruktorů.

3. Identifikace nedostatků ve vedení her

Hodnotit průběh a nedostatky CTH nelze u airsoftového tábora, který CTH vůbec neměl. Zčásti ji nahrazoval airsoft, který ovšem měli na starosti instruktoři airsoftové firmy. Tím pádem si hodnocení a bodování zabezpečovali sami. Hodnocení ostatních her si dělali vedoucí sami v rámci své oddílové činnosti. Každý vedoucí hrál s dětmi jiné hry. Ostatní dva tábory svou CTH měly více či méně propracovanou. Na táboře SUMMERTIME existuje i systém zpětného hodnocení her, kdy vždy jeden vedoucí hru pozoruje a na večerní poradě potom reflektuje její nedostatky či úspěchy.

Na základě toho pak mohou vedoucí hru vylepšit nebo vyřadit z programu. Na táboře Pecka docházelo pouze k povrchním hodnocením a v některých případech nedošlo k hodnocení žádnému. V budoucnu tak budou vedoucí dělat ve hře stále stejné chyby, čímž mohou dětem hru otrávit.

14 Závěr

Pořádání dětských táborů se v dnešní době věnuje velké množství nejrozličnějších organizací. Jejich náplň se liší podle toho, která organizace tábor připravuje – cestovní kancelář, dětský oddíl, klub mládeže. Každá organizace má určitá specifika. Je proto obtížné vybrat pro dítě vhodný tábor. Cílem mé práce bylo tato specifika srovnat a tím přiblížit podobnosti nebo rozdíly mezi jednotlivými tábory. Dříve než jsem přistoupila ke srovnání jednotlivých táborů, bylo potřeba objasnit, jak takový tábor funguje, co je potřeba zajistit, kdo na táboře pracuje a jakou má zodpovědnost. Tomu se věnuje teoretická část práce.

V praktické části došlo ke srovnání tří konkrétních táborů v několika kategoriích, a to: zázemí, personál, nabídka, propagace, komunikace a program. Kategorie zázemí, personál, nabídka, propagace a komunikace byly srovnávány pomocí případové studie. Programová část byla vyhodnocována pomocí logického modelu programu na úrovni vstupů, aktivit a výstupů.

Provedená srovnání ukazují, že lepší podmínky k organizování dětských táborů a zotavovacích akcí pro děti a mládež mají z hlediska zázemí personálu a propagace cestovní kanceláře Syka agency a CK Topinka. Dětský oddíl z Jablonce nad Nisou, srovnávaný v tomto výzkumu, měl tábor postaven na „zelené louce“, lze tedy říci, že měl horší hygienické a organizační podmínky. Z programového hlediska není možné jednoznačně určit, jestli je na tom lépe dětský oddíl nebo cestovní kancelář. Každý z táborů vytváří svůj program jinak a záleží na kolektivu tábora, jak bude program nakonec vypadat a co si z něj děti odnesou.

Pokud bychom chtěli podobnosti a rozdíly v organizování těchto táborů zcela konkretizovat, museli bychom výzkum provádět ve větším časovém rozmezí. Každý organizátor se postupem času vyvíjí. Současně s vývojem dochází k upevňování struktur tábora a kolektivu stálých vedoucích, kteří mají své představy o vedení tábora. Rozdíly můžeme ve výzkumu najít téměř ve všech kategoriích. Velké rozdíly jsou především v kategoriích zázemí a propagace. Podobnosti lze najít v přístupu vedoucích k dětem a v práci s oddíly. Je zde vidět, že nezáleží na tom, zda je tábor organizovaný cestovní kanceláří nebo oddílem, vždy je nejdůležitější spokojené dítě.

15 Seznam použitých zdrojů

ZAPLETAL, Miloš. *Jak vést letní tábor*. 1.vyd. Praha: Mír n.p., 1969. 272 s. ISBN 23-114-69.

MALINOWSKI, Jon; THURBER, Christopher. *Summer Camp Handbook: 16.1 A History of Summer Camp* [online]. c2009 [cit. 2011-06-19]. Summer Camp Handbook. Dostupné z WWW: <<http://www.summertimehandbook.com/161-a-history-of-summer-camp.html>>.

Světový skauting [online]. 2003 [cit. 2011-06-19]. Skaut.ogr. Dostupné z WWW: <<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>>.

PLUHÁČKOVÁ, Hana. *Praktický průvodce pro vedoucí táborů a zotavovacích akcí: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2008. Vedoucí diplomové práce Mgr. Lenka Gulová

Dětský tábor. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 8.3.2011, last modified on 2.5.2011 [cit. 2011-06-19]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Btsk%C3%BD_t%C3%A1bor>.

MÁČALOVÁ, Pavlína. *byznys.ihned.cz* [online]. 11.7.2009, 11.7.2009 [cit. 2011-06-19]. Kam jezdí české děti na prázdniny? Vedou tábory, jsou nejlevnější v Evropě. Dostupné z WWW: <[http://byznys.ihned.cz/?p=021100_d&article\[id\]=37732640](http://byznys.ihned.cz/?p=021100_d&article[id]=37732640)>.

ZEMAN, Lukáš. *Borovice.cz* [online]. c2006-2011 [cit. 2011-06-19]. Dětské tábory, ubytování, školy v přírodě, cestování skupin. Dostupné z WWW: <<http://www.borovice.cz/>>.

NEJEDLÝ, Petr. *Připravujeme tábor*. 1.vyd. Praha: Práce, 1992. 120 s. ISBN 80-208-0085-9.

MARŠÁLKOVÁ, J - VÁLEK, Z. *Vademecum k letním táborům*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 1998. 31 s., 1.vyd. ISBN 80-86033-29-5.

BURDA, Jan; ŠLOSAROVÁ, Vladimíra. *Tábora a další zotavovací akce*. 2. vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2008. 144 s. ISBN 978-80-86784-59-5.

FINDEJS, Jan. *Analýza programové náplně na letních dětských táborech* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 84 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií, Katedra pedagogiky sportu.

W.K.. KELLOGG, Foundation. *Hodnocení projektů a programů: praktický průvodce pro neziskové organizace* [online]. Battle Creek : W.K.Kellogg Foundation, 1998 [cit. 2011-06-15]. Příklady typů logických modelů programu, Dostupné z WWW: <http://www.sdrizenivia.cz/doc/hodnoceni_projektu_a_programu_final.pdf>.

Syka.cz [online]. c1994-2011 [cit. 2011-06-19]. Letní tábory SUMMER TIME CAMPS. Dostupné z WWW: <<http://www.syka.cz/>>.

Tabory.cz [online]. c2011 [cit. 2011-06-19]. Dětské tábory 2011, dětská táborová rekreace 2011. Dostupné z WWW: <<http://www.tabory.cz/>>.

Webnode.cz [online]. c2008 [cit. 2011-06-19]. Tábor Pecka 2009. Dostupné z WWW: <<http://tabor-pecka.webnode.cz/>>.

Tabor-pecka.cz [online]. c2010 [cit. 2011-06-19]. Tábor Pecka. Dostupné z WWW: <<http://www.tabor-pecka.cz/>>.

Artek camp. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 26.12.2004, last modified on 8.6.2011 [cit. 2011-06-19]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Artek_%28camp%29>.

16 Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník pro hlavní vedoucí a manažery

Příloha 2 – Vyplněný dotazník SUMMERTIME

Příloha 3 – Fotografie tábor SUMMERTIME

Příloha 4 – Fotografie tábor CK Topinka

Příloha 5 – Fotografie tábor Pecka

Příloha 1

Dotazník

Marketing - *rozhovor*

Jak sháníte děti na tábor?

Jak jsou tábory dlouhé?

Kde a jak se o vás mohou lidé dozvědět?

Kde se tábor nachází?

Jak dobře je dopravně dostupný?

Nabídka – rozhovor, analýza internetu

Kolik táborů máte v nabídce?

Jaké druhy táborů máte v nabídce?

Nabízíte ještě jiné akce mimo dětské tábory? Pokud ano, jaké?

Jakým způsobem je možné se o vaší nabídce dozvědět?

Komunikace s rodiči - *rozhovor*

Jakým způsobem komunikujete s rodiči – před, během, po táboře?

Kdo se stará o kontakt s rodiči?

Do jaké míry je pro vás důležitá komunikace s rodiči před táborem, v průběhu i po táboře?

Zázemí

Oznámkujete od 1 do 5. 1- velmi špatné, 2- špatné, 3- průměrné, 4- dobré, 5- velmi dobré, otevřené otázky prosím vyplňte.

Vyhovuje počet míst v jídelně počtu účastníků?	1	2	3	4	5
Má WC dostatečnou kapacitu na počet dětí?	1	2	3	4	5
<i>Jakým způsobem je zajištěna kapacita?</i>					
Odpovídá kapacita koupelny vyhlášce?	1	2	3	4	5
Vyhovuje vybavení a kapacita ošetřovny?	1	2	3	4	5
Jak je ošetřovna vybavena?	1	2	3	4	5
<i>Jakým způsobem je řešena příprava jídla a jídelna?</i>					
Vyhovuje ubytování dětí a vedoucích vyhlášce?	1	2	3	4	5
<i>Kde děti spí?</i>					
<i>Kdo provádí úklid tábora mezi jednotlivými běhy?</i>					
Je zajištěn dostatek pitné vody?	1	2	3	4	5
<i>Odkud čerpáte pitnou vodu?</i>					
Ohodnoťte kvalitu jídla	1	2	3	4	5
Ohodnoťte množství jídla	1	2	3	4	5
Je zajištěn dostatečný pitný režim?	1	2	3	4	5
<i>Jakým způsobem je zajištěn pitný režim?</i>					
Jaká je odbornost personálu?	1	2	3	4	5
<i>Jakým způsobem je zajištěna odbornost personálu?</i>					

Program

Pozorování a analýza dokumentů, rozhovor

Kolik volného času mají děti na táboře? *Pozorování, analýza dokumentů*

Práce se skupinovou dynamikou v hrách a soutěžích? *Pozorování, rozhovor*

Kolik času věnujete přípravě tábora během roku? *Rozhovor*

Jak vybíráte vedoucí popř. hlavní vedoucí? *Rozhovor*

Mají programy tábora ucelenou formu a tematiku? *Rozhovor, analýza dokumentů*

Jaké nároky jsou kladeny na vedoucí? *Rozhovor*

Jak zajišťujete program materiálně? (každý něčím přispěje, materiál zajišťuje provozovatel, materiál proplácí provozovatel) *Rozhovor*

Úroveň propracovanosti písemné přípravy? *Rozhovor, analýza dokumentů*

Příloha 2

Marketing - rozhovor

SUMMER

Jak sháníte děti na tábor?

možná sebou rodiče, v lednu se posílá pozvánka s přihláškou

Jak jsou tábory dlouhé?

tradičně 10 dní, 13 dní, 13 dní, 13 dní

Kde a jak se o vás mohou lidé dozvědět?

2 školy => 14 dní

Kde se tábor nachází?

JE hrady, mexi

Jak dobře je dopravně dostupný?

dobře v rámci možnosti výletů i obecní cest

Nabídka – rozhovor, analýza internetu

Kolik táborů máte v nabídce?

3 programy 13 kurzů

Jaké druhy táborů máte v nabídce?

dětské, mládež, ST, EC, E4U

Nabízíte ještě jiné akce mimo dětské tábory? Pokud ano, jaké?

momentálně ne

Jakým způsobem je možné se o vaši nabídce dozvědět?

internet, stránky, média – pro děti KISS, mládež, v lednu a květnu
MF DNES, LN

Komunikace s rodiči - rozhovor

Jakým způsobem komunikujete s rodiči – před, během, po táboře?

telefonicky 24 hod
některá odměna, účast v soutěži, na agendě a la modro

Kdo se stará o kontakt s rodiči?

posel z hlediště – odměny, informace

Do jaké míry je pro vás důležitá komunikace s rodiči před táborem, v průběhu i po táboře?

nabídky na dětské – individuální
především v průběhu tábora

4 sami se neprovádí po SMS

*2 net, 1 sponzorované odkazy, seznam, google, borovice
letákové alba po školách + veřejná místa
v nabídce a perspektivách => distribuce sami
mávná se v lednu, květnu, dubnu, květnu

SUMMER

Zázemí

Oznámujete od 1 do 5. 1- velmi špatné, 2- špatné, 3- průměrné, 4- dobré, 5- velmi dobré,
otevřené otázky prosím vyplňte.

Vyhovuje počet míst v jídelně počtu účastníků?	1	2	3	4	5
Má WC dostatečnou kapacitu na počet dětí?	1	2	3	4	5
Jakým způsobem je zajištěna kapacita?	podle nouhy a povolena výjimka od kyz				
Odpovídá kapacita koupelny vyhláše?	1	2	3	4	5
Vyhovuje vybavení a kapacita ošetrovny?	1	2	3	4	5
Jak je ošetrovna vybavena?	1	2	3	4	5
Jakým způsobem je řešena příprava jídla a jídelna?	splňuje by podmínky + profi kucharka				
Vyhovuje ubytování dětí a vedoucích vyhláše?	1	2	3	4	5
Kde děti spí?	na postelích v dřev chatách				
Kdo provádí úklid tábora mezi jednotlivými běhy?	v makroci + sl. správk i v průběhu běhu profi uklízečka				
Je zajištěn dostatek pitné vody?	1	2	3	4	5
Odkud čerpáte pitnou vodu?	slabun' skudung a vidlice				
Ohodnoťte kvalitu jídla	1	2	3	4	5
Ohodnoťte množství jídla	1	2	3	4	5
Je zajištěn dostatečný pitný režim ?	1	2	3	4	5
Jaká je odbornost personálu?	1	2	3	4	5
Jakým způsobem je zajištěna odbornost personálu?	školení, pohovor				
Jakým způsobem je zajištěn pitný režim?	24hod. dle vnitřní s časem nebo stávan + na určitým místě pitná voda do lahvi				

Program

Pozorování a analýza dokumentů, rozhovor

Kolik volného času mají děti na táboře? Pozorování, analýza dokumentů

POLEDNÍ KLID + PŘÍPRAVA NA VEČERU

Práce se skupinovou dynamikou v hrách a soutěžích? Pozorování, rozhovor

PŘÍPRAVA ODDÍL. VEDOUČÍH VÝVOJÍ SKUPINY (ODDÍLU)

Kolik času věnujete přípravě tábora během roku? Rozhovor

* 70% řešení konfliktů a majitelů ag. *

Jak vybíráte vedoucí popř. hlavní vedoucí? Rozhovor

nebudete vstoupit, fakta, osobní kontakt

Mají programy tábora ucelenou formu a tematiku? Rozhovor, analýza dokumentů

mají připravené - upravené historie

Jaké nároky jsou kladeny na vedoucí? Rozhovor

- na doporučení známých, osobní kontakt

Jak zajišťujete program materiálně? (každý něčím přispěje, materiál zajišťuje provozovatel,

materiál doplácí provozovatel) Rozhovor

Centrálně majitelé, hosté, majitelé vedoucí + co je třeba a majitelé se u vedoucíh *

Úroveň zpracovanosti písemné přípravy? Rozhovor, analýza dokumentů

* ten máda hru a hlavní vedoucí pak upravují program dle potřeby

* majitelé od této agentury dle seznamu daného vedoucími

ČK co dělají? Takový jinak se schovávají na ČK

Příloha 3

Fotografie tábora SUMMERTIME

Foto 1 – letecký snímek areálu SUMMERTIME

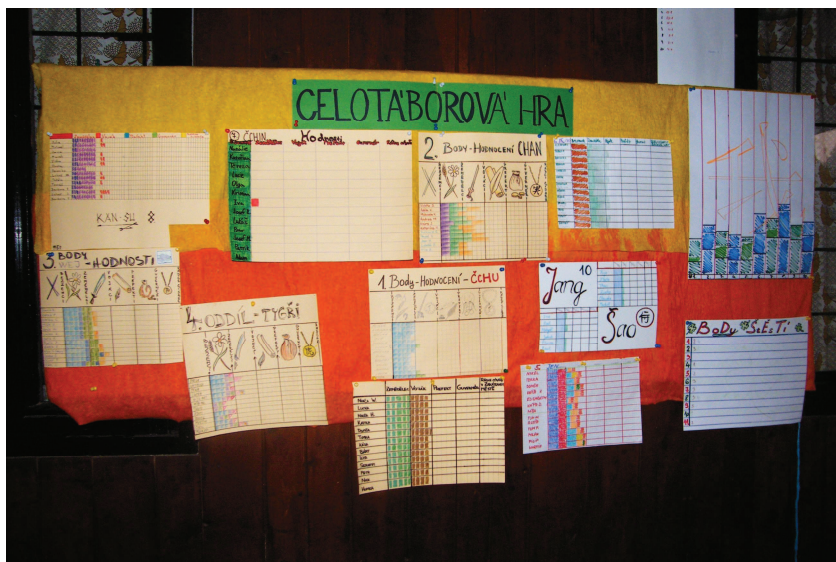

Foto 2 – bodování CTH

Foto 3 – seznamy dětí a denní program

Foto 4 – Info tabule pro vedoucí

Foto 5 – odpolední porada vedoucích

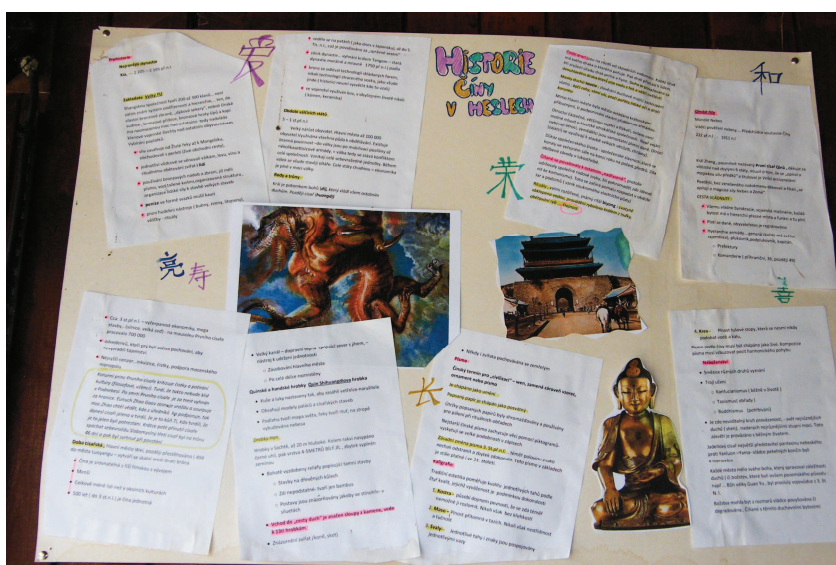

Foto 6 – Informace o Číně

Foto 7 – závěrečná scénka

Foto 8 – kimovka

Příloha 4

Fotografie tábora CK Topinka

Foto 9 – Letecký snímek areálu Růžená

Foto 10 – stanová část areálu, Airsoftový tábor

Foto 11 – cvičné střelby

Foto 12 – příprava na bojovou simulaci

Foto 13 – ukázka maskovacích technik

Foto 14 – hra Activity

Příloha 5

Fotografie tábora Pecka

Foto 15 – areál tábora Pecka

Foto 16 – příprava kotle na teplou vodu

Foto 17 – mytí nádobí

Foto 18 – Přehazovaná

Foto 19 – výdej svačiny

Foto 20 – Příprava etapy CTH